

AJUNTAMENT
D'ALQUÀS

Índex

7 Alcalde.

8 Amics de la Música.

10 Biografia del Mestre Medina.
El músic.

17 Personalitat del Mestre Medina.
L’home.

21 Vivències personals al voltant del
Mestre Medina i la Unión
Alacuasense Musical.

65 José Medina Ferrer. Músic i director
de Banda.

77 Testimonis.

Edita: Ajuntament d’Alaquàs.

Autors: Josep Benet Burriel Martínez, Vicent Ferrer Miralles,
Maria Júlia Martí Cànoves i Ramón Tarín i López. Membres de
Quaderns d’Investigació d’Alaquàs.

Col·laboracions: Vicent Aguilar Gabarda, Joaquín Barberá
Cervera, Francisco Ferris Gil i Bernabé Sanchís Sanz.

Agraïments: Luís Crespo Ródenas, Vicent Gil Segura, Martín
Llácer Martínez, José Montesinos Forment i Francisco Roselló
Segura.

Disseny: Estudio Ángel Martínez

Imprimeix:

Dipòsit legal:

Salutació de l'Alcalde

Música i poble. Potser són els dos elements més importants i presents en la vida del metre Medina. José Medina ha sigut una persona que al llarg de la seua trajectòria ha deixat una inesborrable petjada en la història local d'Alaquàs. Si hui en dia comptem amb una important cultura musical que té com a base la Unió Musical d'Alaquàs –amb tot el que aquesta societat comporta- és sense dubte fruit del compromís del Mestre Medina amb la música i amb el poble.

Hi han dos fets que, al nostre parer, han estat claus en la cultura musical d'Alaquàs i que tenen el seu origen en el Mestre Medina: la unificació de les bandes de música i la creació de l'Escola d'Educands (1940). Ambdós fets posen de relleu uns objectius i una estratègia molt intel·ligent pensant en el moment en què es produïen i també en una clara visió de futur perquè rauen en pensar que la formació, en aquest cas musical, és la base de creixement cultural, personal i col·lectiu i també en considerar que la unió, la conjunció de bandes de música i persones en un projecte que els és comú, faran que la música estiga tan vertebrada i sòlida a Alaquàs.

Aquestes dues importants accions, hui perduren. I no sol perduren sinó que continuen sent vitals en la vida cultural del nostre poble. La seua polifacètica i fecunda activitat s'ha plasmat com a mestre, director i compositor, tenint molta importància també en el teatre.

Aquests trets, entre d'altres valors personals, ens duen a reconèixer al Mestre Medina com un *home bo*, com una persona creativa que ha sabut impulsar projectes comuns i aglutinar a les persones per dur-los endavant.

L'Ajuntament d'Alaquàs vol, amb aquesta publicació, retre homenatge a D. José Medina Ferrer, fill d'Alaquàs, compromés sempre amb el seu poble.

**L'Alcalde
Jorge Alarte Gorbe**

Amics de la música

A mitjan la dècada dels anys 80, moguts per l'afició a la música i per les inquietuds de les persones que durant alguns anys havíem participat com a directius de la Societat Unión Alaquasense Musical, un grup d'aquests socis decidírem formar una comissió a la qual anomenàrem Amics de la Música.

Durant aquests vint anys, més o menys, la nostra activitat ha sigut la d'un grup d'amics que setmanalment ens hem reunit en un sopar faixat per a tractar i comentar tems relacionats amb la música i tems diversos de la Societat Musical, a més de programar les nostres activitat sobre l'adquisició i finançament d'instruments per a la Banda de Música.

L'any passat, i amb motiu de la reforma, ampliació dels locals de la UMA i la construcció d'un nou auditori, la Comissió va pensar i va suggerir a la Directiva de la Societat la construcció i finançament d'un bust de la figura del Mestre D. José Medina Ferrer per a ubicar-lo en els locals de la Societat en què el Mestre va desenvolupar la funció de Director de Banda de Música durant molts anys; així com la publicació d'un llibre amb la seua història i personalitat.

Amb el vistiplau de la Junta Directiva, la Comissió es va posar a treballar per recaptar els fons econòmics necessaris per finançar el bust. A continuació, i coordinats per la Regidora de Cultura, ens posarem a disposició de Quaderns d'Investigació

d'Alaquàs a qui els músics veterans d'aquesta comissió van facilitar diversitat de dades històrics i fotogràfics del Mestre Medina que, a través del temps, havien recopilat i que ara han sigut bàsics per a la consecució del llibre que s'edita. Després de l'agraïment a l'Ajuntament d'Alaquàs pel finançament del llibre, així com per la col·laboració que a través de la Regidora d'Educació i Cultura Elvira García Campos ens ha prestat en tot moment i, agraint al grup de Quaderns d'Investigació d'Alaquàs els seu treball en la coordinació d'aquesta biografia, és el moment en què els Amics de la Música tenen la gran satisfacció de lliurar el bust de l'inoblidable Mestre Medina a la Societat Musical per la qual ell tant va lluitar.

Luís Crespo Ródenas
President de la Comissió Amics de la Música

Biografia del Mestre Medina

El músic

José Medina

Ferrer, el Mestre Medina,
(12-VI-1910/ 30-I-1985)
fou un músic i compositor

alaquaser, fill de José Medina *el Coco* i Maria Ferrer. Als sis anys, a la vegada que estudiava a l'escola de don José M. Sanchis Almiñano, situada al carrer Major, va aparèixer la seua inquietud musical i va encetar els estudis de solfeig. Dos anys més tard va ingressar a la *Sociedad Centro Musical y Socorros Mutuos* d'Alaquàs, on va ampliar els coneixements bàsics de solfeig i s'inicià en l'art del clarinet.

El 1925 va començar els estudis musicals al conservatori de València, sota el mestratge del professor don Pedro Sosa, estudis que acabà la primavera de 1930 i que abastaven les disciplines de solfeig, harmonia, contrapunt, fuga i composició. Amb aquesta sòlida formació, el Mestre Medina es va estrenar en la direcció musical fent pràctiques a la *Banda de Socorros Mutuos* d'Alaquàs, dirigida llavors pel Maestro Seguí. Aquell any 1930 i el 1931 es féu càrrec temporalment de dirigir la Banda de Música de Benimodo. Tanmateix, fou la Banda de Música de Paterna la que més temps va encapçalar (1932-1936), just fins que va ser cridat a formar part de l'exèrcit republicà, amb el qual va participar com a músic de la banda militar, que combatia a la Guerra Civil espanyola per les comarques valencianes del Camp de Morvedre i la Plana de Castelló.

En acabar la Guerra Civil espanyola va tornar a Alaquàs i va començar a contactar amb els músics del poble per unir-los en una banda unificada de les tres bandes de música amb què comptava el poble anteriors a la guerra. Des del començament,

el Mestre Medina es va fer càrrec de la direcció de la incipient activitat musical que apareixia a la vila. Alhora, va engegar les col·laboracions de direcció musical a les representacions lírico-musicals que es feien al Teatret de C/ Sant Hipòlit. Un any més tard, Medina va formar la Unió Alacuasense Musical, amb tots els amants de la música que va poder arreplegar en finalitzar la guerra.

El 1942, any en què va contraure matrimoni amb Maria Sena, va crear l'*Escuela de Educandos de Música* d'Alaquàs per a joves amants de l'art musical, i al mateix temps, com a recurs i pedrera de noves fornades de músics que tenien un primer horitzó posat en formar part de la primera banda del poble.

Un any més tard naix el seu fill Francisco José Medina Sena, i encara tres anys després, la seua filla Maria Medina Sena. Durant aquells anys, de 1944 a 1947, el Mestre Medina va conduir la Banda Unió Musical d'Aldaia.

La passió per la direcció artística d'una banda de música va fer que el Mestre Medina marxara cap a Madrid, vers el 1950, a fer oposicions per entrar al *Cuerpo de Directores de Bandas Civiles* o *Cuerpo de Directores de España*. Tanmateix, tot i que va traure plaça a Alcalá de Henares, hi renuncià per estar massa lluny del seu lloc d'origen. El Mestre Medina va sacrificar, doncs, la possibilitat de tindre resolta professionalment la seua vida musical per estar més a prop de la seua família i de l'ambient musical de bandes que ja llavors es respirava a les terres valencianes. Per això, tornà a Alaquàs i es va dedicar professionalment a la confecció de palmitos, mentre que la resta del seu temps la va dedicar a

El Mestre José Medina amb Ángel Asunción Rubio, en eixe moment President de la Federació de Societats Musicals, amic i company.

¹. Podeu veure la relació de premis a ROSELLÓ SEGURA, FRANCISCO: "D. José Medina Ferrer. Músico director" dins *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs, 2002* (2002).

guiar la banda de la població. Aquest any es va legalitzar definitivament el nom de la Unión Alacuasense Musical de Alaquàs, de la qual en va ser fundador. Els anys 50 i inici dels 60 van representar l'època de majors èxits als certàmens de València de Bandes de Música, amb diversos triomfs. El Mestre Medina va portar el grup d'Alaquàs de la segona secció a la secció especial en pocs anys.¹

Des de 1957 va portar la direcció musical de la Banda del Círculo Católico de Torrent, fins l'any 1960. I tres anys més tard, el 1963 li va sobrevenir la malaltia de la gota, que trencava per primer cop la bona salut de la qual havia gaudit. Malgrat tot, aquesta malaltia, a la qual cal afegir una diabetis uns anys després, no li féu perdre motivació artística a la banda local. El 1963 la Unión Alacuasense Musical, liderada pel Mestre Medina, participà per primera vegada a la secció especial del Certamen de València, on va obtenir el 3er premi, fita que representa un dels majors èxits en la vida musical del músic alaquaser.

Deixà el treball al taller de palmitos i es va fer corresponsal de Banesto al poble, una de les noves professions que llavors apareixien en un poble immers en un procés de transformació demogràfica i industrial. El Mestre, però, va continuar la seua tasca de direcció i de docent de forma normal fins els primers anys de la dècada dels 70: com a conseqüència de la diabetis, va perdre visió i va haver de passar pel quiròfan. Alhora, va abandonar les feines de la corresponsalia bancària i es va jubilar, essent ja l'any 1975.

Durant els anys setanta, la salut agreujada va agafar protagonisme en la vida de José Medina, fins al punt de veure la conveniència d'enretirar-se

de la direcció de la Unión, fet que irremeiablement va succeir el 1977. Tanmateix, i com a símbol de la sotragada que aquest fet va suposar per a l'entitat, el Mestre Medina va ser nomenat Director Honorífic de la Unión Alacuasense Musical, i se'l va dotar amb una pensió perenne de 7.000 pessetes, fins el darrer dia de la seua vida. Aquesta dotació va representar els ingressos més significatius de la seua vida, ja que la història recorda que el Mestre no va cobrar per la seua dedicació integral a l'entitat musical del poble (tret, però, d'unes 18.000 pessetes que arribà a cobrar algun dels darrers anys dels 70).

En finir el seu últim alé, el 1985, el Mestre Medina va rebre un emotiu comiat. Una nombrosa representació de l'ambient musical de tots els pobles, presidents de bandes, membres de la Federació de Societats Musicals, la corporació municipal, els membres de la Unión Alacuasense, familiars i amics... Un ingent nombre de persones es va reunir per donar el darrer adéu al Mestre de la música d'Alaquàs. La commoció que provocà al poble la mort de José Medina Ferrer es va concretar temps més tard, en posar el nom del músic a un dels carrers de la vila.

Per la seua banda, la Unión Alacuasense Musical li va retre homenatge el 1988, on va fer de pública coneixença la gratitud que l'entitat musical del poble devia al Mestre Medina. Es féu un concert homenatge en el qual es va ratificar la condició de Director Honorífic de la Unión Alacuasense Musical. Des de llavors, el Mestre Medina es va considerar com el padrí de la banda local, dels aprenents de música, i de tots els aficionats a la música de banda que hi puga haver a Alaquàs.

Imatge de Mercedes Sena García envoltada per la banda el dia que va combregar.

La banda de música i les autoritats del poble durant un homenatge al Mestre.

Descripció biogràfica per anys

1910

Naix José Medina Ferrer el 12 de juny, fill de José Medina *el Coco* i Maria Ferrer. Ella mestressa de casa i ell calafater (feia bocois, tonells de fusta per al vi).

1916

Als 6 o 7 anys ingressa a l'escola local de don José M. Sanchis Almiñana, situada al carrer Major, on se situa avui l'Ajuntament. Durant aquests anys alterna els estudis escolars amb l'aprenentatge del solfeig.

1918

José Medina enllaça els estudis de l'escola primària amb els de la música, que comença als vuit anys a la *Sociedad Centro Musical y Socorros Mutuos* d'Alaquàs², amb l'aprenentatge musical encaminat al clarinet, i sota el mestratge del professor don José Paulino Mora (Monseny).

1925

Inicia els estudis de música al conservatori de València, seguint el mestratge del professor don Pedro Sosa.

1929

El curs 29/30 finalitza els estudis del conservatori, on ha rebut lliçó de solfeig, harmonia, contrapunt, fuga i composició.

1930

Comença a fer pràctiques de director de banda a la *Banda de Socorros Mutuos* d'Alaquàs, dirigida en aquells moments pel Maestro Seguí.

1931

Els anys 1930 i 1931 dirigeix temporalment la Banda de Música de Benimodo.

1932

Dirigeix la Banda de Música de Paterna, fins l'inici de la guerra.

1936

És cridat a files de l'exèrcit republicà, amb el qual participà com a músic a una banda militar, que es mou per les comarques del Camp de Morvedre i La Plana de Castelló.

1939

En acabar la Guerra Civil espanyola torna a Alaquàs i comença a contactar amb els músics del poble per unir-los en una banda unificada de les tres bandes de música anteriors a la guerra. Des del començament, el Mestre Medina es fa càrrec de la direcció de l'activitat musical.

Inicia les col·laboracions de direcció musical a les representacions lírico-musicals que es feien al Teatret de C/ Sant Hipòlit.

1940

Forma la Unió Alacuasense Musical, amb tots els amants de la música de la població. *op. cit.* Crea l'*Escuela de Educandos de Música* d'Alaquàs, una escola de música per a joves amants de la música, que nodriria de noves fornades de membres il·lusionats en participar de la banda local.

1942

Es casa amb Maria Sena.

1943

El 2 de febrer naix el seu primer fill, Francisco José Medina Sena.

1944

Des d'aquest any i fins el 1947 dirigeix la Banda Unió Musical de Aldaia.

1946

Maria Medina Sena, la seua segona filla, naix el 20 d'agost.

1950

Al voltant d'aquest any va a Madrid a fer oposicions per a entrar al *Cuerpo de directores de Bandas Civiles* o *Cuerpo de Directores de España*. Es trau la plaça a Alcalá de Henares, però hi renuncia per estar massa lluny del seu lloc de residència. Torna a Alaquàs per dedicar-se a la confecció de palmitos i dirigir la banda del poble.

Aquest any es legalitza definitivament el nom de la Unió Alacuasense Musical de Alaquàs, de la qual n'és fundador.

1957

Porta la direcció musical de la Banda del Círculo Católico de Torrent, fins l'any 1960.

1963

L'any 63-64 pateix de la gota, que li afecta a la bona salut de què ha gaudit habitualment. Més avant, se li pronostica una diabetis del tipus 2, per a la qual no fa falta insulina.

1964

Abandona el treball al taller dels palmitos i es fa corresponsal de Banesto. Aquest treball li dura entre 8 i 10 anys, aproximadament fins després de la crisi econòmica de 1973.

1970

Entre l'any 70 i el 75 li apareixen unes "catarates" a la vista, conseqüència de la diabetis. Aquesta malaltia ocular el fa passar per quiròfan.

1975

Deixa el treball de corresponsal, inicia la jubilació.

1977

Per qüestions de salut abandona la direcció de la Unió i és nomenat Director Honorífic de la societat.

1980

Tres anys després d'enretirar-se de la direcció de la Banda rep una pensió de 7.000 pessetes de la Unió Alacuasense Musical, fins el dia de la seua mort. Abans d'aquesta pensió, el Mestre Medina no ha cobrat mai per dirigir la Banda, tret d'alguns anys de la dècada dels 70 en que arribà a cobrar 18.000 pessetes.

1985

Mor el 30 de gener, als 74 anys. Al soterrar s'hi aplega un gran nombre de persones, sobretot de l'ambient musical de tots els pobles, presidents de bandes, membres de la Federació de Societats Musicals, la Corporació Municipal, i especialment familiars i amics. La importància del difunt fa que es reclame un carrer del poble que porte el seu nom. El podreu trobar ara perpendicular a l'avinguda de Miguel Hernández.

1988

Es fa un concert homenatge en el seu honor, en el qual és nomenat Director Honorari de la Unió Alcuasense Musical.

² BEGUER ESTEVE, VICENT: *La Música en Torrent desde 1840 a 1970*, citat per Roselló Segura, Francisco: "D. José Medina Ferrer. Músico director" a *Quaderns d'Investigació d'Alaquàs*, 2002 (2002).

Fotografia que el mestre va dedicar a F. García en record de les seues noces d'argent com a director de la Banda de Música d'Alaquàs. Era l'any 1966.

Personalitat del Mestre Medina

L'home

El Mestre Medina

fou una persona que dedicà la seua vida a la més gran passió que habitava dins seu: la música. Aquest fet mediatitzà tota la seua vida i la d'aquells que l'envoltaven, especialment la seua família.

José Medina, fill únic d'un matrimoni que havia desitjat insistentment tenir descendència, fou una persona treballadora i amigable. Compartí amb Luís Sabater i don Antonio Sancho bones dosis d'amistat, i també llargues converses. Però fou Pepe Sena Portalés *el Tomato* el seu millor amic; amb ell se n'anava els dissabtes de vesprada a València, al bar Trocadero, a fer un café i xarrar distesament, ja que era un bon contertuli. Possiblement, amb ell compartiria les seues grans aficions que, a més de la música, eren els coets, el futbol (local, sobretot) i fumar bons puros. L'estima per l'equip de futbol del poble quedà reflectit amb la composició de l'himne musical *El rosal*. Alaquaser de bona mena,

cal incidir en que les tres passions del Mestre van coincidir amb les més sentides al poble: el teatre, el futbol i la banda. De fet, pocs eren els que no participaven en alguna d'aquestes activitats, si no és que ho feien en més d'alguna.

No fou, en canvi, el joc, una de les seues aficions ja que no li agradava gens i mai se'l veia capficat en partides de taula. I tret d'aquest fet, es pot dir que el Mestre Medina era un alaquaser integral, ja que gairebé participava de totes les manifestacions culturals més en voga a la seua època. Així, també participava regularment en les activitats dramàtiques locals: se'l veia moltes vegades al teatre, fent de tot, segons la necessitat del moment: ara dirigia els músics, ara feia d'apuntador o d'actor.

Un jornada de la vida diària del Mestre Medina, als anys 50-60, començava al taller de palmitos d'Aurelio Cervera, nebot seu, situat al carrer de Sant Hipòlit, on pintava les varetes dels palmitos. A migdia dinava, i en acabar tornava al taller fins

acabar la jornada laboral que enllaçava amb la musical. Començava en aquests moments la seua tasca docent al Musical, que acabava a l'hora de sopar, de nou a casa. Després, amb el mos quasi a la gola tornava al Musical a l'assaig de la banda. Tantes hores fora de casa no li restaren dosis d'amor cap a la seua família, ans al contrari, una bona mostra de l'estima que professava cap als seus és que la majoria d'ells (muller, fills, néts...) compten amb una peça musical dedicada.

Aquest ritme vital de què parlàvem féu que decidira no aficionar els seus fills al món de la música, especialment perquè tenia en compte la nul·la aportació econòmica que la música feia a la casa. Deia que, com a mínim al poble, la música no donava diners. I és que és sabut per tothom que la vida de músic conté generalment grans dosis d'altruisme i d'afició. És per aquest motiu que els seus fills no seguiren una carrera musical com es podria haver esperat, suposant-se fills de qui eren.

Cal recordar que el Mestre Medina no cobrà mai per dirigir i que, per tant, els ingressos, a casa, no tingueren mai un origen musical. Malgrat açò, per a ell els diners mai foren un gran problema: de fet, se'l recorda com un home bastant despreocupat pels diners i les complicacions que sovint generen els afers econòmics.

Amb un bon nivell intel·lectual, i tot i mostrar-se liberal, a José Medina no li agradava participar en política ni tampoc en afers amb rerafons ideològic. Tant era açò que no va permetre que els seus fills s'integraren en associacions i entitats de participació juvenil que tanta embranzida agafaren a partir dels anys 60, i en les quals participaven bona colla de joves alaquasers.

Parsimoniós i tranquil, afable i bona persona, el Mestre no feia problema de res i sempre tirava endavant. En açò sembla que era contrari a la seua dona, Maria Sena, dona de caràcter directe, molt més prudent i parada que no el seu marit.

També va mantindre bones relacions amb l'Ajuntament. En la fotografia apareixen Tomás Ferrer *el jutge*, José Ramón Peiró, Luis Crespo José María Sancho, Pascual Andrés, Enrique Pons, Martín Llácer Martínez, José Martínez Catalá *de ca Blai*, entre d'altres.

El Mestre gaudeix d'un bon moment amb els amics.

Durant una reunió als locals de la UMA.

El Mestre era una persona amb amics, ací apareix en la boda de Pasqual Andrés Legua *Pasqualet*.

Els que van conèixer el Mestre Medina destaquen sovint que fou una persona senzilla, que es movia per al il·lusió més gran que movia el seu cor: la música, i que dedicà la seua vida a construir un camí que pogueren seguir tots els amants de la música. Amb molt bona voluntat, va lluitar per dur endavant els seus, i per fer realitat una entitat que acollira tots aquells que tenien inquietud per la música. Sembla que ho aconseguí; i de bon tros.

Fotografia que el Mestre va dedicar a l rector Antonio Sancho i al cor parroquial el dia de les seues noces d'argent.

Vivències personals al voltant del mestre Medina i la Unión Alacuasense Musical	

Agraïments:

Francisco Roselló Segura

Vicent Gil Segura

José Montesinos Forment

Martín Llácer Martínez

A tots ells el nostre agraïment per la seua col·laboració tan valuosa que ens ha permés reconstruir un espai viscut en la nostra memòria.

Avui m'he passejat pels aclaparadors

Silencis de la teua memòria...

Ramon Tarín i López

El concepte de tradició té la seua arrel en la paraula llatina *tradere* que vol dir posar en mans d'altre, deixar en herència, etc. Es considera per tant, com una propietat que ha de passar de generació en generació, i l'hereu, en aquest cas la mateixa societat, està obligada a protegir-la i preservar-la davant els ulls de la gent, per tal de testimoniar la procedència de tot allò que s'ha rebut o heretat.

En casos molt concrets, les tradicions tenen origen quan perden la seua finalitat: activitats de festa, cançons de bressol, expressions artístiques, d'indole indumentària, d'oficis artesans etc., aleshores, i una vegada perduda la seua finalitat, perviuen consegüentment com un símbol d'una societat, manifestant-se fora del temps i de l'espai a què pertanyen.

I és per això que la societat, freqüentment, ha tingut la necessitat bussejar per les nostres tradicions per tal de rescatar alguns tresors enfonsats en les profunditats del nostre passat i retre-li el reconeixement que es mereix. En aquest cas es tracta de rescatar un tresor molt significatiu encastat en l'escenari de la memòria col·lectiva i en les golfes més íntimes dels records de la nostra infantesa: les vivències personals o col·lectives al voltant de la Unió Musical d'Alaquàs, i la figura i obra de l'emblemàtic mestre Medina, des de l'escenari privat o familiar més enllà de l'esforç professional, perquè la música ha sigut tan necessària en la seua existència com el mateix aire que alenava.

Deia Napoleó, que la música és l'únic soroll que no molesta. I és cert, els alaquasers d'açò en sabem

prou perquè la música ha sigut eixa espècie de vent de poble que ha sabut sacsejar i col·lapsar d'emoció els canals harmònics de la consciència col·lectiva de la societat del poble des de temps ençà; i per assabentar-se d'aquesta realitat, tan si fa com si no fa, només cal apropar-se a les fonts orals plenes de vivències personals per a constatar aquest fet amb arrels històriques que han deixat una profunda petjada en la societat alaquasera.

El músic i el seu entorn social

Una Una de les facetes bàsiques en la vida del músic és, sense dubte, l'entorn familiar o social en què es desenvolupa. L'ambient musical, així com les constants rivalitats partidàries entre les respectives bandes de música, que s'ha viscut tradicionalment en el si de cada família, d'ençà de finals del segle XIX, ha sigut una peça fonamental per a canalitzar les cèdules engegadores d'eixa flama vocacional i artística que ha acompanyat els nostres músics. D'aquesta manera, la família constitueix un element essencial, i com en tantes voltes es repeteix l'exemple d'haver una majoria dels seus membres que participen de forma activa en el quefer musical, l'afició del músic queda arrelada en termes absoluts. Per tant, és aquest ambient familiar el que ha permés la creació i supervivència de les bandes de música i que de faltar aquest clima, molt possiblement, decauria la seua vitalitat fins extrems poc recomanables per a la seua existència.

En els locals de la UMA també es feien conferències. Aquesta estava dedicada a Beethoven. Hi van assistir el Mestre, Tomás Ferrer el Jutge de Pau, el rector Antonio Sancho i el president de la UMA F. Roselló. Era l'any 1971.

El veïnat

Altre aspecte interessant és la interrelació del veïnat en la vida dels músics i en la pròpia marxa de la banda, ja que sol ser la font que alimenta i bressola l'aficionat. Sense el seu sacrifici, tolerància o grau de comprensió, molt difícilment podria entendre's aquesta realitat i la passió final que desperta la seua pràctica.

Antigament, quan la gent vivia en cases baixes i el carrer constituïa l'avantsala de la llar i el lloc de tertúlia per excel·lència en les nits amables d'estiu, la gent eixia al carrer a sopar. Estem referint-nos a un temps en què tots els veïns es coneixien, on tots es criticaven i, fins i tot, es barallaven en termes col·loquials, fonamentalment, entre aquells que vivien paret mitgera de l'afició musical del respectiu músic de barri o escenari dels habituals assaigs de la banda, que eren aquells que havien d'aguantar les escales i notes del instrument dels deixebles o les repeticions dels mateixos passatges d'una obra. De tot açò però, solia disculpar-se com a molèsties naturals de la vida de veïnat, i s'acollia amb simpatia el pas dels músics pel carrer carregats amb l'instrument davall del braç dirigint-se cap al lloc d'assaig, el qual solia fer-se a l'aire lliure dins d'una fàbrica de perols. La terrisseria dels Garrofins o d'Emilio *el Peroler*, han estat llocs per excel·lència d'assaig a la dècada dels cinquanta.

Els records, com deia el nostre poeta Miguel Hernández, són com un raig que no cessa i que de vegades ens il·lumina amb el flaix intermitent d'una lluernia, amerant-nos amb una pluja d'enyorances personals. Recorde que als anys cinquanta la banda de la Unión Alaquasense Musical assajava a la

fàbrica de perols *dels Garrofins*, ubicada al final del carrer del Doctor Barberà, on jo vivia. La porta principal es franquejava per davall d'un retaule fet de taulellets de Manises sobre el que resava el seu nom, "Fàbrica de Pucheros San Miguel". La terrisseria semblava ser un recinte emmurallat per una tanca de rajoles i un morter que servia de frontera entre el veïnat del carrer i el sègim morú devorador de fornilla, convertit per unes hores en improvisat auditori de la música que acollia les repetides escenes d'assaig. Allí els aficionats romanien quasi fins al trenc d'alba observant, sense perdre's cap detall de l'assaig, com els músics dirigits pel mestre Medina anaven perfeccionant les notes que eixien dels instruments; de vegades poc trempades o dolentes, i d'altres en perfecta harmonia que enlairava l'ànima de tots els veïns que gaudíem de les amables nits d'estiu asseguts a la porta de casa. Tot i que algunes persones, que com mon pare, havien d'alçar-se molt matí solien marmolar perquè no els deixaven dormir.

Gestació i creació de la Unió Musical d'Alaquàs després del període de 1936

La trajectòria artística o associació musical com a instrument sociocultural cal definir-la dins del context històric de la música, que tanta influència ha exercit en la nostra societat l'entorn familiar, els aficionats, l'ambient musical o el veïnat.

Aquesta manifestació artística i musical, tan quotidiana i compartida al llarg de dècades, sempre acabava generant una relació afectiva molt rica en detalls i vivències personals o col·lectives, ja des de les antigues rivalitats preexistents abans del 1936, i sobretot d'ençà del conflicte bèl·lic, període on es farga la gestació d'una nova banda de música en un intent de recobrar el pols vigorós d'algunes associacions culturals com la música o el Teatret que poguera trencar la letargia que semblava haver imposat els tres anys de conflicte. És en aquest context històric quan la figura del mestre Medina emergeix unificadora, teixint ponts de reconciliació en una societat fragmentada pels vents de la postguerra. És interessant observar el gest conciliador del mestre Medina que, acompanyat de tres o quatre homes entusiastes del projecte, va tirant d'anella a la porta de cadascun dels músics vells que havien sobreviscut a l'horror de la Guerra Civil i havien tornat al poble després de tres anys de penúries. Així mateix, els va proposant la possibilitat de formar una nova banda que faça revivre l'esperit musical que s'havia interromput amb el parèntesi bèl·lic. Una tasca no gens fàcil perquè calia tancar ferides i actituds susceptibles d'antagonismes i rivalitats del passat. I aquest escenari d'unió, tan imprescindible per a la salut cultural d'un poble, va ser possible gràcies al generós esforç d'aquests homes i al llenguatge universal de

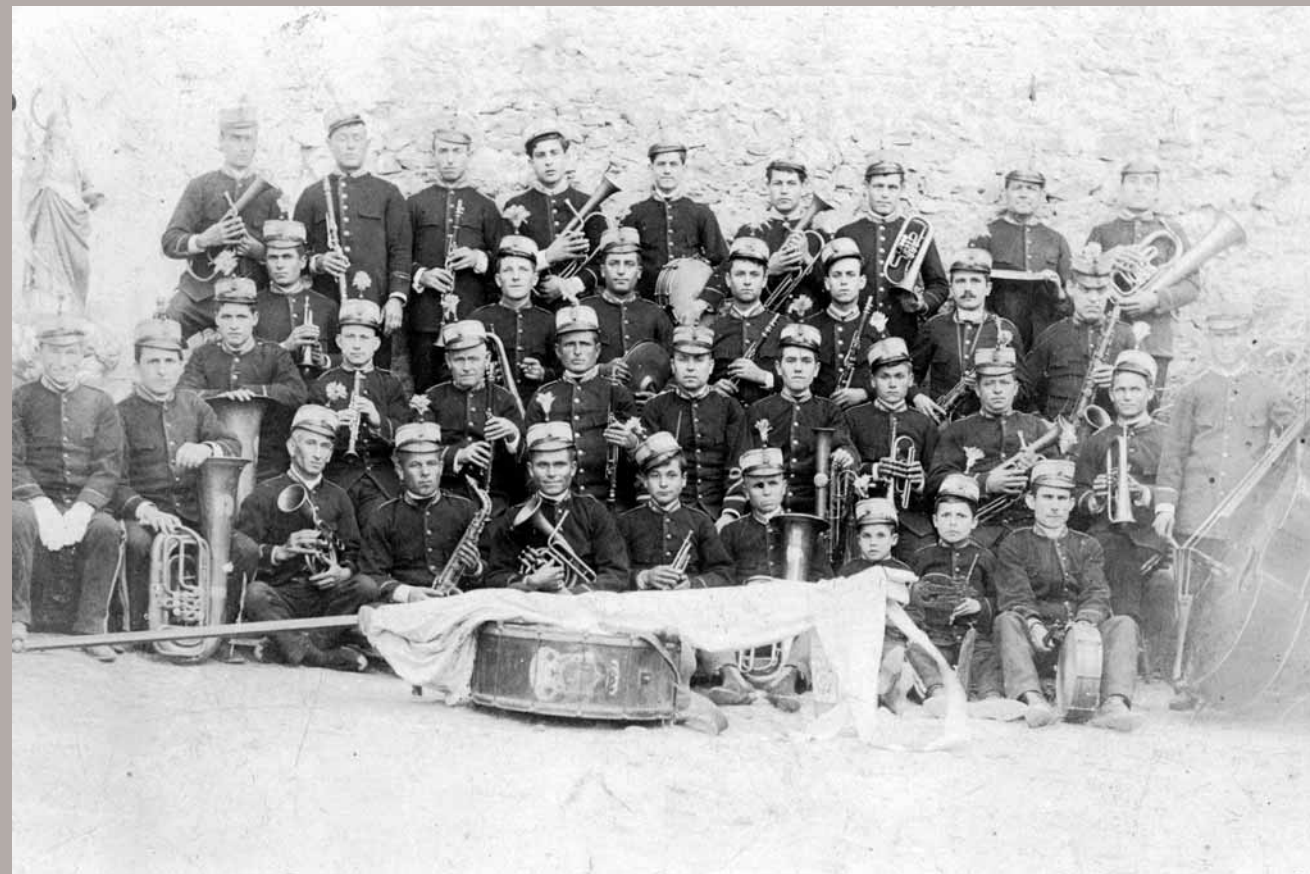
la música, que no entén d'idees, colors, races o creences. De tal manera que el noble esperit d'aquesta proposta no va caure en l'oblit, sinó que seria impulsada a través de les respectives converses que anaren perfilant els aspectes organitzadors relacionats amb l'estructura artística i funcional de la banda fins la seua constitució.

La primera banda de música que es va organitzar després del període de 1936 va estar integrada per persones molt modestes: llauradors, forners, perolers i artesans. En el pla artístic i professional va funcionar amb diferents noms: Unión Musical, Educación y Descanso, etc., fins al 1950, data en què la societat musical va incorporar definitivament a la seua senyera la llegenda d'Unión Alaquasense Musical.

Aquesta primera banda sorgida de la postguerra inicia la seua trajectòria amb pas vacil·lant per la penúria econòmica i també d'organització. De fet, els primers instruments que s'utilitzen són uns instruments abandonats per uns carrabiners que havien estat establerts durant la guerra al convent de les monges Catequistes de davant del castell.

La presència de la senyera també serà una qüestió que despertà susceptibilitats i recels entre la societat, cosa que tardaria uns anys a resoldre's. I és que cada banda de música està representada per una senyera que sol ser el símbol visible de la personalitat de la banda que s'ha de trobar present en tots els esdeveniments musicals. Fins i tot en els concerts socials, processons o simples cercaviles, flamejant airosament junt a la banda, sostinguda amb infinit orgull pel gallard abanderat que camina amb actitud marcial.

Lliurant un diploma a Concepció Roselló.

La Música Blava.

Però aquest estendard que havia de representar l'estimació i respecte de tothom, i que antigament havia estat sempre confeccionat per les mateixes dones dels músics o socis, sobretot a principis del segle passat, brodat sobre el color dels plec el nom de la banda, anagrames musicals o la imatge de Santa Cecília, llavors, en aquells primers moments hagué de solucionar-se de forma salomònica per a agradar a tots, i es va confeccionar una senyera provisional amb la tela de les dos senyeres representatives de la Música Roja i la Música Blava.

La recopilació dels noms dels músics que formaren la primera banda al primer terç dels anys quaranta, així com la nomenclatura instrumental que tocava cadascú, ha sigut possible gràcies a les dades que ens ha facilitat Francisco Roselló Segura, José Montesinos Forment i Vicent Gil Segura. Tot i això, molt possiblement hem silenciats el nom d'algun músic per oblit; en aquest cas volem demanar-los disculpes perquè ens preocupa molt que alguna persona se senta ofesa.

Aquesta és la relació de músics que van formar la primera banda en acabar-se la guerra:

Jesús Ferrer *el Pastoret*, Ismael Gil Chiquitin Manuel Forment Català Mandoc, Francisco Català Escrivà *el Carro*, Francisco Boscá *el Botó*, Alberto Sanz, Francisco Ferris Peiró *Pipa*, Antonio García *el Paeller*, Jesús Martínez Salas, clarinets; José Gil, *Mona*, Elies Forment *el Moix*, clarinets baixos; Francisco Tárrega Barberá França, Justo Peiró, el tio Justo; Vicent BARGUES Cortina *el Pulimentaor*, Francisco Forment Català, Martín Llácer Martinet, tubes; José Raga Raga, Ramon Aguilar Forment *de*

Malia, Francisco Ferrer *el Pastoret*, Agustín Escuder, trombons; José Ferris Peiró *Pipa*, Francisco Boscá Roselló, Eusebió Tárrega, flauta; Florencio García, Ángel Tárrega, el tio Ángel; Vicent Sanchis Tormo, *el Cristalero*, percusió; Francisco Aguilar Forment, *Tàpia*, Ramón Martí, *l'Aguazilet*, plats; Francisco García *el Perico*, bombo; Vicent Forment Ronda *el Petit*, requint; Emilio Català Escrivà *el Carro*, Salvador Ferrer Montalt Voro Felip, Vicent Forriols Farinós, José González Rodríguez el Bombo, José Ruiz Crespo, trompetes; José Moret, Estanislao Forment Sena Trenislao, Francisco *Malili*, Vicent Marí Sólvez, bombardins; José Barberá Tárrega *Fava*, Tomàs Gil Ferrer *el Capdell*, Francisco Gil Folgado *Coc*, Pepín *de la Porra*, saxos tenors; Antonio García Ibañez, saxo baríton; Francisco Ferrer Sanz *el Careto*, Justo Mompó, fiscorns; Francisco Gil Segura *Coc*, Vicent Gil Segura *Coc*, oboes; Francisco Roselló Segura *el Rullo*, Fabià Sena, trompes; Francisco Tárrega Ibañez *el Sord*, Francisco Palop *Libro*, caixes; Manuel Forment Català *Conole*, abanderat; i José Medina Ferrer, director de la banda. També són recordats:

Emilio Gil *el Perolero*, Pepe Ferris Peiró *Pipa*, Francisco Martí Menau, Tomás Forment *el Mestrico*.

Lluiset *el Bollo*, abanderat de la Música Primitiva d'Alaquàs, desfila pel carrer de la Mare de Déu de l'Olivar l'any 1921.

L'escola d'educands del Mestre Medina i els seus deixebles

L'Escola de Música o d'Educands, com és denominada, és una peça fonamental per a la supervivència i el creixement d'amplitud i profunditat de la banda de música, que té com a funció preparar els joves músics amb l'objectiu fonamental de nodrir la banda de la localitat, proporcionant-hi nous embrions que garantiran llur continuïtat en amplitud i profunditat.

A Alaquàs, l'última escola d'educands, es funda a partir de la fi de la Guerra Civil Espanyola, essent impulsada pel propi mestre Medina i un grapat d'antics músics representants de les tres bandes que van estar funcionant fins a l'enderrocament de la II República. Des del primer any de la seua inauguració es fa càrrec de la citada escola el mestre Medina per a impartir les classes de solfeig i el primer aprenentatge amb l'instrument musical.

Per assistir a l'escola els xiquets sols precisaven

ser fill de soci o fer-se soci infantil. A partir d'ençà, el fruit de tot l'esforç i coneixements adquirits pel nou planter de músics es posava de manifest en un acte que es celebra en honor de Santa Cecília, i on tenia lloc l'anomenat Festival dels Educands, moment en què es lliuraven els premis i de manera oficial rebien el primer instrument que anaven a utilitzar cadascun dels futurs músics.

Des de la seua fundació en 1940, i tret d'alguna esporàdica excepció, l'Escola d'Educands va estar a càrrec de José Medina Ferrer, el mestre Medina, un dels directores alaquasers de naixement més notables que ha tingut la música, el qual va saber aportar un notable augment, tant en el funcionament, com en la qualitat artística de la banda des de la seua fundació. En aquest sentit, el mestre Medina passà a ser l'únic responsable artístic de l'agrupació musical que va dirigir. Ell era qui establia els sistemes d'assaigs i fixava, previ acord

amb els músics, de dos a tres dies per setmana, tret dels períodes pròxims als certàmens, concerts de compromís o actuacions especials, en els quals s'havien d'identificar els dies d'assaig.

Bàsicament, la figura del mestre Medina resultà en aquell temps una peça fonamental i definitiva dins de l'agrupació musical, tenint en compte que de la seua tasca va dependre molt directament la qualitat artística de la banda. Fins i tot, que del prestigi del mestre Medina anà constituint-se, no tan sols els específics embrions de l'èxit sinó també, i d'alguna manera, el posterior arrossegament de tot un contingent de músics i aficionats que van formar en aquells moments la base social i humana d'un factor tan determinant com era l'entusiasme popular.

La xifra de deixebles que van passar per l'Escola Musical d'Educands possiblement siga inabastable des del vessant històric, com reconeix Francisco

Roselló Segura, qui va ser President de la Societat Alaquasense Musical al llarg de quasi dos dècades:

“Els músics que han passat per l'escola del mestre Medina són nombrosos, encara que no existeix una xifra exacta, però segurament podem estar parlant de molts centenars entre aquells que passaren per totes les experiències de la música i aquells que s'abaixaren del carro als pocs anys de ser músics.

Dins del conjunt de l'alumnat, es pot dir que va haver un grupet de músics privilegiats que arribaren a ser professionals i van poder viure de la música. Entre els deixebles que més han destacat en la música com a professionals comptem amb els dos germans: Vicent i Bernabé Sanchis, *els Cristaleros*; Vicent Aguilar Gabarda, *Tapia*, trompetista de la Banda Municipal de Barcelona; Francisco Gil Barberà, Banda Municipal de Barcelona; Francisco, José i Vicent Ferris Gil no són deixebles però sí que

El Mestre amb els deixebles, l'any 1978, el dia de la festa a Sta. Cecília.

José Medina amb els educands que van eixir a Santa Cecília l'any 1978

Dirigint els deixebles. Miguel Roselló Barraqueta tocant.

José Medina en un gest i postura característics.

José Medina recull a Vicent Sanchis el dia que s'incorporava per primera vegada a la banda i que acabaria sent músic professional.

exerciren de músics quan el mestre Medina feia de director (tots ells fills del gran músic Paco Ferris Peiró *Pipa*), que van ser destacats músics de la Banda Militar d'Aviació de Madrid. Actualment, Paco, el germà major, ja s'ha jubilat per un infart que va tindre, mentre que Vicent continua a la Banda Militar d'Aviació i José està de solista de trompa de la Banda Municipal de Madrid.

“Es pot dir que, a banda d'aquests deixebles que han arribat a destacar com a músics professionals, la majoria dels alumnes han tingut una activitat com a músics només de la banda del poble, és a dir, no professional. Entre els últims ens trobem els més veterans, els primers que passàrem per l'Escola de Educands i els que sempre hem estat estretament més apegats a l'activitat professional i sentimental, de la personalitat i obra del mestre Medina. En realitat, els únics que quedem de tots ells som quatre o cinc músics veterans...”

Sense dubte, aquestes i altres vivències personals representen una de les parcel·les de la memòria oral que hem volgut recuperar i analitzar des del vessant històric, tots aquells factors físics o humans que han reflectit en la marxa de la música i en la trajectòria personal i artística del mestre Medina des de la dimensió més humana. I per això hem comptat amb la col·laboració de quatre músics que han crescut artísticament a l'ombra de la figura del mestre Medina, des dels temps de deixebles de l'Escola Musical d'Educands on van compartir les primeres nocions bàsiques de la música. Es tracta del ja mencionat Francisco Roselló Segura, Martín Llácer Martínez, Vicent Gil Segura i José Montesinos Forment, músics ja veterans que han viscut les

glòries i sacrificis de la Unió Musical d'Alaquàs, entitat on han dedicat, i segueixen dedicant, una bona part de la seua vida.

Aquest és un breu esbós biogràfic de quatre deixebles amb vivències personals i emotives més directes amb la figura artística i humana del mestre Medina:

Martín Llácer Martínez

Martín Llácer i Vicent Gil durant la construcció del barri de Sant Vicent, per on passava el tramvia, actualment ocupat per l'avinguda de Blasco Ibáñez.

La Unió Alaquasense Musical es va gestar per l'impuls d'un grup de músics que s'havien agrupat de les tres bandes existents abans de la Guerra Civil i que mamprengueren en el local de Socorros Mutuos ubicat al carrer major davant de la Farmàcia.

Abans es deia societat però sense estatuts, hi havia bona voluntat però ningú sabia com portar-ho endavant. Pels anys 47-48, Tomás Gil Ferrer va aglutinar a la gent jove i major, contagiant-los la il·lusió per fer una societat de veritat, amb estatuts. Hi havia un grup que va col·laborar, destacant Enrique Peiró *el Xato*, José Martí *el Justo*, Estanislao Forment, Francisco Montalt, José Ruiz i José Aguilar (pare) i jo mateix que feia de comptador i em deien el *Xiquet* perquè era molt menut.

La Societat es va formar perquè hi havia tensions polítiques entre els de la banda roja i la blava, que Tomás Gil va superar amb l'ajuda dels seus companys que van aprovar els estatuts en l'any 50, sent ell el primer president de la UMA. Pocs anys després, vaig entrar jo com a president, tot i que era un xiquet, però la gent major no volia la responsabilitat i la va cedir a la gent jove quasi com un repte, que nosaltres vam acceptar de grat perquè volíem anar als certàmens, cosa que ell no ens permetien amb l'excusa que havíem d'estudiar. Llavors, férem reunions en cases particulars, que en aquella època no estaven autoritzades, cosa que va motivar que l'alcalde José María Palop ens citara per a aclarir el què féiem. No va passar res i tot va seguir endavant.

Aquesta Junta Directiva va rebre el nom de la Junta del Chupete, i va comptar amb Enrique Peiró *el Carnisser*, Emilio *el fill del Perolero*, Francisco Peiró... érem tots xiquets units pel desig de fer una banda que no tinguera color i anar a concursar als certàmens. Respecte al nom de la societat, es va decidir en el moment de registrar-la en Govern Civil: com el nom d'Unió Musical estava molt sentit, ens van suggerir que el canviaren per altre, la qual cosa es va decidir en el moment per no haver d'esperar més temps, anomenant a la societat Unión Alaquasense Musical.

Tothom va participar amb una gran il·lusió que prompte es va contagiar a tot el poble: el nombre d'alumnes del Mestre Medina creixia sense parar, així que decidírem comprar amb 10.000 pessetes el camp que el tio Peiró tenia a la Fillola, l'actual avinguda del País Valencià, que abans era horta. Els diners van ser prestats per un particular que va posar com a condició l'anonimat, per tal que la seua dona no ho sabera, encara que se li va fer un rebut perquè quedara constància.

Aleshores, quan la gent va veure el tauler d'aglomerat, pintat a mà, en què s'informava de l'adquisició dels terrenys per a la construcció d'una seu per a la Societat amb el nom de la Unió Alaquasense Musical, es va tornar boja d'alegria. A més, als vuit dies del pagament del terreny, va eixir la loteria, concretament la segona sort, en la Secció Femenina, i en comptes de fer la barraqueta que s'havia previst es feu un efici, això sí, per fases i quasi sense plànols: tothom col·laborava, les fàbriques, els músics, els obres de vila, tots col·laboraven de bades, treballant els dissabtes i els diumenges.

Amb Miguel Roselló Barraqueta, l'any 1978.

Recorde el camió de Sena carregant grava, els carros de particulars, el tractor de *Bolà* portant pedres del Coscollar...més de cent persones treballant a les ordres del tio *Jesuso*, Francisco *el Perico*, els fills de Barberà, Vicent *el Senento*... Aquest esperit contagiava a tots, sobretot a la Banda, amb el mestre Medina que es calentava i assajava obres que s'emportaven premis en els certàmens. Durant aquests anys, el poble s'oblidà dels seus colors i això va fer molt de bé al poble.

Jo vivia davant del Mestre. Per a mi, era com de la família, el volia molt. Era un home excepcional, mai s'enfadava. Recorde que alguns músics, que no li tenien estima, de vegades donaven notes que no eren les que demanava el mestre, i ho feien aposta per a molestar-lo. Ell mai deia res, feia com si no es donara compte.

El Mestre era un home sense ambicions personals ni materials, però ambicions musicals en tenia i grans. Al principi ni cobrava i s'havia de sustentar amb altres treballs, fins que va treballar de corresponsal de banca i va tindre més temps per a la música. La seua dedicació va continuar fins que per motius de salut va abandonar la Banda. Del seu caràcter hi ha mil anècdotes: Un dia assajant al corral dels Perolers, el Mestre alçava els braços (un senyal perquè els músics deixen de tocar i es preparen) i ningú callava, això m'irritava perquè és una falta d'educació greu i més tard li ho vaig fer saber al Mestre. Ell no li donava importància però jo vaig insistir en què s'havia de tallar aquesta actitud, que havia de tindre més personalitat. Aleshores, a la nit, vam decidir que l'endemà, quan ell alçara els braços, jo continuaria tocant i ell em

cridaria l'atenció en públic, a mi, que era el president, per donar exemple a la resta. A la vesprada següent, durant l'assaig, vaig seguir el pla, quan el Mestre alçà els braços jo no vaig parar. De seguida ell em va dir "Xe, Martinet, com quedàrem ahir?". Així era el Mestre Medina.

El Mestre amb Juan Alabau, *el tio Conillo*, *Millares*, Miquelet *el Roig*, *el Perico*, Jesús Medina, Tomaset *el Capdell*, José Sena, *el Rullo*, Paco Martí *Navarro*, Pepe Aguilar *Toquitas*, per darrere apareix Maria *la Desmaià*. Tots celebrant el dia que es va posar la primera pedra d'allò que seria el nou Musical.

L'alegria de la loteria. Mostrant els dècims apareixen Paco *de ca Navarro* i la seua dona Maruja *la Llustrosa*, Paco *el Carro* i la dona, Martinet, Miquelet *el Garrofi*, Jesús Medina, *Millares*, Paco *el Rullo*, Maria *la Corralera*, Pepe *Toquitas* i la dona Maria *la Toquitas*, *el Perico* i la dona Nieves amb la filla del mateix nom, Rafaeleta, Maria *la Cagona*, Tomaset *el Capdell*, Carmen *la Cagona* i el seu home *Tàpia*, amb el seu fill Paquito, Paquita *la Corralera* i la Xiqueta, Ramonet, Jaime *el Rata* i la dona Andrea, l'home de Lolín *la Bessona* i, per descomptat, el Mestre Medina.

Francisco Roselló Segura

Nascut a Alaquàs el 30 de setembre de 1929, en el si d'una família d'artesans formada pel matrimoni, Vicent Roselló Usedo (torner de fusta) i Concha Segura, filla del tio Marianet *el Tartanero*. Francisco Roselló, com tants alaquasers, serà ben aviat el pèssic de l'afició, sobretot a causa de la influència exercida per un dels membres que integra el seu entorn familiar: José Raga Raga.

Cursa les primeres nocions bàsics de solfeig del propi mestre Medina a l'edat de deu anys, sent el segon deixeble de l'Escola de la Música d'Educands fundada durant els primers anys de la postguerra. En el 1948 s'examina al Conservatori de Música i Proclamació de València, al mateix temps que perfecciona la seua formació assistint durant dos anys a les classes particulars del professor Miguel Falomir, que imparteix des del seu domicili ubicat a Finca Roja. En finalitzar la seua formació s'integra a la banda de la música tocant la trompa. Fou President de la Unión Alacuasense Musical, durant un llarg període. Sota el seu mandat es consolida el prestigi de la banda, que es vorà coronada per un flamejar d'èxits a través dels nombrosos premis aconseguits als respectius certàmens. Tot i això, la societat també va passar pel sedàs de moltes vicissituds econòmiques, con per exemple a l'hora de comprar els terrenys per a construir la nova seu de la societat, ja que en aquesta operació els socis han d'avaluar amb el seu propi patrimoni el préstec de deu mil pessetes que necessiten per a tancar la compra dels terrenys. Afortunadament, a la societat li cau el segon premi de loteria, i açò permet agilitar els tràmits de construcció del nou edifici que serà

inaugurat finalment el 1958. Com a President de la societat musical, també dedica tots els seus esforços a celebrar les noces de plata de la Unión Alacuasense Musical amb diferents actes que van tindre lloc del 8 al 23 de novembre de 1975.

Arran dels problemes que arrossega en la zona pulmonar a causa dels respectius atacs cardíacs patits darrerament, deixa de tocar l'antic instrument musical que el va acompanyar al llarg de 45 anys i s'especialitza en instruments de percussió, plats, ferrets, pandereta, etc. En 1982 funda l'Associació Amigos de la Música, de la qual n'és Secretari.

Des de juny de 2002 forma part de la Junta de l'Agrupació Musical de Majors de l'Horta Sud, que aglutina a més de 30 pobles, sent delegat per Alaquàs. Fundada per iniciativa d'alguns músics veterans aldaiers, aquesta agrupació es troba integrada per 50 músics de tots els pobles federats que tenen la seu d'assaig a la Casa de la Música d'Aldaia.

Del seu matrimoni amb Maria Forriol Ferrer ha tingut cinc fills, quatre xiques i un xic: Maria Elvira, Concepció, M. Teresa, M. José i Francisco Vicent, que ha pres el relleu generacional musical i actualment toca a la UMA junt a la nova saba jove dels seus néts: Sandra Martínez Roselló, (banda juvenil de Paiporta) i M. Teresa i Antonio Gutiérrez Roselló, en període de formació.

Actualment, Francisco Roselló continua en actiu formant part de la Banda Unió Musical d'Alaquàs.

Francisco Roselló lliura un premi a Claudio Blanca.

Francisco Roselló, José Medina i Martín Llácer fent un homenatge en les Noces d'Or de Manuel Forment Santafosta i Francisco Usedo Tàpia.

Vicent Gil Segura

Vicent Gil Segura naix a Alaquàs el 24 de maig de 1929 al si d'una família de músics, una circumstància que exercirà una forta influència en la personalitat del jove Vicentet, que ben prompte se sentirà captivat pel món de la música. El seu pare, Francisco Gil, el tio Coc, antic músic de la Banda Blava, li va dir un dia: "Has d'estudiar música". I com que era oncle del mestre Medina, després d'una breu conversa entrà a estudiar música quan a penes tenia deu anys; de fet és el primer educand del Mestre Medina, de qui rep les primeres nocions bàsiques de solfeig. Durant alguns anys fou l'avisador de la banda, càrrec que consistia en avisar els músics del dia i hora d'assaig.

El 1949 s'examina al conservatori de València amb excel·lents notes, prossegueix la formació a través de les classes que imparteix el professor i catedràtic de l'Orquestra Municipal de València, Vicent Martí. El seu debut com a músic de la banda té lloc l'any 1943, i amb motiu d'un certamen celebrat a Múrcia.

Al llarg d'un vast període, Vicent ha de compartir el seu treball de forner amb l'activitat de músic, cosa que comporta moltes hores de treball i dedicació en les llargues sessions d'assaigs. Finalment, deixarà la banda per motius de treball, el 1958, el mateix any que contrau matrimoni amb Anna Melo, amb qui tindrà dues filles: Anna i Marisa.

Al llarg de la seua trajectòria, a més de músic, ha tingut el privilegi de ser un dels socis més antics de l'entitat musical i, a partir d'ençà, viurà de forma particular i passional les coses importants o vicissituds de la banda.

Ha format part de la Junta rectora de la societat, i ha desenvolupat diversos càrrecs des de l'organització, entre els quals cal destacar el de vicepresident, durant quatre anys. Des de l'any 1982, forma part de l'agrupació Amics de la Música, participant intensament en els treballs de comissió.

En una cercavila festera tenim a Vicent Marí, Francisco Boscá, Francisco Roselló i Vicent Gil (el primer alumne del Mestre després de la guerra i la primera incorporació a la Banda), en l'antic jardinet que havia a la porta de l'església de l'Assumpció de la Mare de Déu.

En el carrer major a la porta de cal Roig el Bascós, un dia de festa. Vicent Gil, Pascual Martínez, Manuel Martí, José Andrés i José Ferris.

José Montesinos Forment

José Montesinos va nàixer el 1934, en l'antic forn de la Societat, ubicat al carrer Major, on els seus pares, Pasqual Montesinos Cervera i Francisca Forment Català, treballen de forners en règim arrendatari. La vocació per la música li arribarà als primers anys de la seua infantesa. Al forn del seu pare acudeix tots els dies un home que va ser Cabiscol del Patriarca de València, el qual li va proposar ensenyar-li solfeig. Com que en aquell temps el jove Montesinos formava part del cor d'escolanets que cantaven en les Misses de Difunts, llavors va acceptar encantat.

Durant el període 1943-1950 forma part de l'Escolania de la Verge dels Desemparats, sent destacat infant de Vicent Sansaloni. Durant aquest període, comparteix el cor de veus amb Enrique Domínguez i Manuel Palau, secretari i president respectius del Conservatori de Música. Aquell mateix any, el 1950, acudeix al mestre Medina per a aprendre solfeig, el qual es disposa a preparar la formació bàsica a través de les tres parts del Didàctic Musical, que era el mètode oficial del Conservatori de València, passant l'any següent a formar part de la banda la Unió Musical d'Alaquàs, després d'haver-se examinat de forma brillant al Conservatori de València.

Durant el bienni 1951-1952, perfecciona la seua formació musical acudint amb el trombó a les classes que imparteix Juan Martínez, que fou director de la Música Roja. Al domicili del mestre Martínez, també situat a la finca Roja, comparteix estudi amb Joaquín Vidal, condeixeble que arribaria a ser Director de la Banda Municipal de València i professor del Conservatori de Música de la ciutat.

Entre els càrrecs o funcions que ha desenvolupat es troba el d'haver sigut encarregat de la banda en determinats moments de la seua trajectòria. En 1977 és nomenat President de la Unió Musical d'Alaquàs, càrrec que va exercir al llarg d'un trienni. Com a balanç més destacat de la seua activitat al capdavant de l'entitat musical s'hi troba la celebració del segon concurs de Comentaris de Textos Literaris Justo Llorca Loret (1978); Concert homenatge al Mestre Medina (1978) per la dedicació al llarg de la seua vida a la direcció de la Banda Musical, acte on va participar la Banda Municipal de València gràcies a la seua pròpia gestió; viatge de la Banda Musical a Narbona (França) amb motiu del carnaval celebrat en d'aquesta ciutat, i on es van interpretar diferents concerts al Palau de Treball, així com al gran Saló de l'Ajuntament (1978) en el viatge a Villagarcía de Arosa (Pontevedra), on s'interpretaren diversos concerts. Finalment es tanca amb un cicle de concerts en homenatge al músic alaquaser Vicent Aguilar Gabarda per haver aconseguit la plaça de Professor Especial de Trompa del Conservatori Superior Municipal de Música de Barcelona el 21 d'octubre de 1978.

Casat amb Dolors Bayona Bayona, el matrimoni ha tingut tres fills, una xica i dos xics: José, Lolín i Manolo.

Al 2002 pateix un infart que l'afecta la zona pulmonar. L'agreujament de les seqüeles condicionarà la seua retirada de la música. A hores d'ara forma part de l'agrupació Amics de la Música, a més de cantar en l'Orfeó d'Alaquàs.

José Montesinos i Martín Llácer posen amb el Mestre per celebrar el triomf en el certamen de 1961.

El testimoni

Acabem de conèixer, tot i que breument, alguns dels trets més destriables dels tres deixebles. Per a completar les experiències viscudes en primera persona, des del mateix moment que comença la seua formació musical, hem volgut reunir a aquests tres músics per a mostrar el perfil més humà del context històric musical a través del seu relat enriquidor, que introdueix aspectes entranyables plens de vivències íntimes, que avui en dia encara continuen eriçant-los la pell per l'emoció que els produeix només recordar-ho. Amb ells hem recorregut els camins de la memòria en un exercici emotiu de retrobaments amb la figura emblemàtica del mestre Medina i el passat musical més recent.

Passejant pel carrer dels Benlliure, on vivia el Mestre.

Els primers records

La meua afició per la música requereix una explicació prèvia perquè en el meu cas va ser determinant. En ma casa es va criar una persona que teníem com a germà perquè els meus pares el van arrebregar als 8 anys i va viure a casa fins ben major. Aquest senyor es feu músic i jo, que era un xiquet, d'escoltar-lo tocar el trombó i tot això, em vingué l'afició.

Quan s'acabà la guerra jo tenia 10 anys i a partir d'aquest moment comença a entrar-me el cuquet de la música per tindre-la en casa. Quan feia una cercavila jo anava amb ell, de manera que vaig començar a anar a casa del mestre Medina perquè m'ensenyara música...

Francisco Roselló

Jo ho he tingut més arrelat, tenia a mon pare, que era músic, i al meu germà Francisco, que també era músic. Com teníem dos músics a casa, mon pare em va dir un dia: "Has d'estudiar música", i clar família del mestre (el mestre Medina era nebot de mon pare) al final va parlar amb ell i va dir: "Xe que vinga el xiquet per casa i vore'm..." I vaig ser el primer educand que va anar a aprendre música després de guerra. Al poc de temps vingué el meu cosí Roselló i érem els dos només en la classe.

Mon pare, per dir-ho d'una forma vulgar, es pot dir que era un borratxo de la música, i ha tingut sempre molta afició... Hi hagué un temps a Alaquàs que arribaren a haver tres bandes de música (mon pare fou sempre músic del Centro de Socorros Mutuos, la Música Blava com popularment es deia, i clar, com mon pare volgué que fóra músic, vaig ser músic.

Vicent Gil

La meua visió és més profunda. Jo era escolà, ho de dir perquè d'ací em vingué l'afició. En aquell temps era costum celebrar les misses cantades de difunts, les quals solia cantar-les el tio Timoteo, que era un gran baríton d'ací del poble. Cada vegada que hi havia una missa de difunts i escoltava als dos o tres xiquets que venien a cantar de triples amb els tenors, baixos i altres, a mi allò m'encantava. I com que els dies que no havia orquestra ni barítons, resulta que entre el tio Melchor i jo s'encarregàvem de cantar les misses perquè d'alguna manera allò m'anava agradant cada volta més. Un dia li vaig dir al tio Timoteo: "Escolte, jo vull ser cantor", i l'home em va contestar "Això em pareix molt bé", i la cosa es quedà així. A tot açò, al forn de ma casa venia tots els dies a fer el pa un senyor de 82 anys que estava coix, i que li deien José Guzmán, i a qui ma mare li donava de quan en quan un plat de calent. Aquest home, que estava diguem-ne en lloc del sogre del pintor Llarcs, havia segut Cabiscol del Patriarca de València, i quan es va assabentar que jo volia aprendre solfeig em digué un dia que ell s'encarregava d'ensenyar-me. El que passa és que jo en aquells temps era un xiquet, i clar era un poc peresós per a estudiar. Aquell home va tindre una paciència amb mi... Recorde que em donava lliçó darrere de la porta, a l'esquerra de l'entrada de la casa, allí en un racó. Aquell home em feu un mètode sobre una espècie de pentagrama en tinta roja, on em posava les notes de les lliçons. Era un home que tenia una il·lusió tremenda... El cas és que als nou anys ja vaig eixir en condicions de passar a la primera part del solfeig de l'Eslava, i per mediació d'aquest home, vaig passar a les

classes de Vicent Santsaloni, on arribarem a juntar-nos més de 35 alumnes, tots érem de l'Escolania de la Mare de Déu dels Desemparats. Tots els dies anaven a cantar la Salve a Verge, de manera que m'agafà l'afició i em vaig fer cantor del cor. Després, don Vicent Santsaloni em donà el mètode de solfeig de la primera part i de la segona part, i anàvem cantant pels pobles, fins que em va vindre el canvi de veu als setze anys i vaig haver de deixar d'anar a València perquè em vaig quedar pràcticament afònic.

En eixos moments mon tio Elies Forment, que era el President de la societat musical, m'agafà i em ficà en el cap que jo havia de tocar el trombó i és, a partir d'aquest fet, quan jo ja comence amb seriositat la música i me'n vaig a parlar amb el mestre Medina. Perquè clar, com a director de la música havia de saber quina classe d'element percebia. De manera que em va examinar, i com que el meu instrument era la gola, jo cantava a la perfecció, tot i que en teoria estava pràcticament verge a causa, sobretot, que el sistema o tècnica del cant era molt diferent al de tocar un instrument. A partir d'ací és quan el mestre Medina m'agafa d'alumne i em prepara a través de les tres parts del Didàctic Musical, que era el mètode oficial del Conservatori de València. Llavors, m'examine dels tres cursos i és en eixos moments quan em donen el trombó de vares. Durant algun temps jo vaig anar a donar lliçó amb el trombó a Juan Martínez i finalment entrí a tocar en la banda. Vaig començar tocant el tercer paper i en acabant em vaig quedar en el primer, fins i tot vaig arribar a ser durant tres o quatre anys l'únic trombó que hi havia en la banda.

Tant és així que hi havia persona que quan escoltava tocar a la banda una cercavila deia: "Allí va Xapa tocant..."

José Montesinos

Hem de dir que en eixa època de la nostra infància, quan estàvem aprenent solfeig, molts dels xiquets anàvem a donar classes a València. Anàvem carregats amb l'instrument i viatjàvem en tramvia perquè no hi havien cotxes ni autobusos, ni res. El tramvia ens deixava a l'avinguda de Ferran el Catòlic o a les Torres de Serrans i a peu anaven cap al Conservatori o al domicili del professor, que curiosament vivien tots a la Finca Roja. Jo anava al mestre Falonit, el trompa solista de l'Orquestra Municipal de València, que em donava classes.

Francisco Roselló

Podíem dir que ser músic era un luxe i sacrifici econòmicament molt gran. Encara que estudiar al poble no ens costava ni una pesseta perquè estudiar amb el mestre Medina era gratuït. Ara, qui volia buscar-se un professional, això sí, havia de pagar.

Vicent Gil

Com a anècdota hem de dir que els primers instruments de la banda de música, van ser uns que es deixaren una banda de carrabiners que van estar en guerra instal·lats en les monges Doctrineres de davant del castell. En acabar-se la guerra van pegar a fugir i es deixaren tots els instruments que tenien. D'eixos instruments es feu càrrec la societat musical, que en aquell temps fou quan es van unir els músics que quedaven de les tres bandes que havien hagut

abans de la guerra, que gràcies al mestre Medina i a tres o quatre músics més de les diferents bandes anaven visitant als que creien que havien tornat de la guerra i estaven en el poble, per anar unint-los.

Quan el meu cosí Vicentet i jo començarem en la banda només érem catorze o quinze músics. No n'érem més. Hi havien nits d'anar a assajar i haver-ne quatre o cinc, i nosaltres. Molt poquets. El mestre Medina ens deia: "Aneu-vos-en a dormir xiquets que aquesta nit no hi ha assaig".

Francisco Roselló

Pel que estaves dient tu, en aquell temps, quan la banda eixia al carrer a tocar una cercavila, era molt divertit: es burlava tota la gent de nosaltres. I nosaltres haguérem d'aguantar el tipus; nosaltres i els quinze o vint homes que crec que arribàrem a ser.

Vicent Gil

Estem parlant de fa molts anys perquè nosaltres eixírem a tocar en 1943 en un certamen que es celebrà a Múrcia, i allí eixírem per primera vegada, als 14 anys d'edat. El més xocant de la banda no era la burla que feia la gent, perquè jo pense que la burla no anava dirigida a les persones sinó a una situació complicada, que jo d'alguna manera puc entendre. Fins la guerra havien hagut tres bandes i cadascuna havia tingut la seua bandera, i es pogueren recopilar les dos banderes, la vella de la Música Roja, que deien, i la nova, que havia sigut del Centro de Socorros Mútuos. Les dos banderes recuperades es van unir ajuntant-les en una sola de dos cares on quedaven representades les dos

Cercavila amb Santa Cecília, passant per davant de l'Ateneu.

bandes, de manera que, quan féiem una cercavila, segons per on passàvem, es treia una o altra. Perquè en aquell temps la política de la música anava per districtes o barris. Així que si passàvem per carrer dels Benlliure ja sabíem que estàvem en els de la Música Roja, i l'abanderat, que era un home molt major, treia la bandera de la Roja. Que passàvem pel carrer de Sant Francesc, allí estaven *les Periques*, que eren de la Música Blava, es girava la bandera i apareixia Santa Cecília. Ara, si un dia, pel que fóra, s'equivocava l'abanderat i passava la bandera que no era, no t'ho pots imaginar... ens cridaven dient-nos pocavergonya i de tot...

Francisco Roselló

Sobre el particular de Blava i Roja; en la família que eren de la Blava tots els llaços, cortines, totes les coses de la casa eren dels colors de la banda. I si eren de la Roja, al contrari. En la casa que pillava que el marit era de la Roja i la muller de la Blava, el matrimoni anava contínuament a tirs...

José Montesinos

En aquest aspecte, vaig a contar un cas que passà allà pels anys vint-i-nou o trenta. Resulta que anaren les dos bandes, la Vella i la Nova, a un certamen a Lliria i, clar, de telèfon, només en tenia l'Ajuntament i quan el jurat donava el dictamen immediatament es tocava allí dient que tal banda s'havia emportat el primer, segon o tercer premi, o bé que no s'havia emportat res. I llavors l'agutzil, que era el sogre del mestre Medina, feia el ban dient que s'havien emportat tal o tal altre premi. També en aquells temps les dos bandes tenien un pasdoble propi, i

quan la gent l'escoltava sabia distingir si era una banda o altra. Bo, el cas és que la Música Blava s'havia emportat el primer premi, i hi hagué un grupet d'amics entre els quals estaven el mestre Medina, que va decidir gastar una broma pesada a l'altra banda. Van telefonar a l'Ajuntament dient que la banda del Casino Roig s'havia emportat el primer premi i que a la Blava li havien donat carabasses. Llavors, l'agutzil fa el ban comunicant el que havia passat i les famílies ixen al carrer per a celebrar-ho. En això que ve allò dels matrimonis que déiem abans. El tio Francisco *el Carnisser*, que era de la Roja i la seua dona de la Blava, li va dir : “Xiqueta, tu gita't a dormir que jo me'n vaig amb la meua banda que s'ha emportat el primer premi i ens n'anem a celebrar-ho”. I va ocórrer que en anar a rebre la seua banda es troben desfilant la Banda Blava i tocant “El gallito”, que era el seu pasdoble; i en l'escoltar-los, la gent d'aquesta banda, que ja s'havien gitat, van alçar-se tots i se'n van anar a rebre-la entusiasmat. De manera que el tio Francisco va haver de tornar-se'n a casa quan la seua dona ja eixia per a celebrar-ho.

Francisco Roselló

La qüestió és que, a mesura que anà entrant gent jove, tot això es va anar superant. Entre la gent que va formar la primera generació de joves estava José Ruiz, Paquito *el Botó*, Martinet Llácer, Vicent Marí i tants d'altres. Açò ho dic jo perquè la gent jove érem els qui volíem anar al certamen, perquè fins al moment la banda havia constituït una desfeta que no servia ni per a anar darrere d'una processó, de mal que estava. La qüestió és que, a partir

d'entrar tota aquesta gent jove, la formació de la banda s'anà organitzant, perquè teníem moltes ganes d'anar als certàmens. Recorde que la gent major ens deia: “Estudieu, estudieu... Vosaltres que sabeu, ignorants...” I així un any rere any fins que arribàrem al punt en què haguérem de reunir-se clandestinament per acordar que si no entràvem en un certamen deixàriem de ser músics, cosa que després proposàrem a la gent major. I per fi s'aconseguí anar als certàmens. El primer fou en Falles en un concurs de pasdobles de Cifesa, i ens emportàrem el primer premi. A partir d'ací, la banda va agafar un gran apogeu. Després vingueren els certàmens de Benifaió i el de València, on tocàrem l'obra obligatòria “La Alhambra”, i una altra que anava de lliure que és deia “La Preciosa”. Recorde que ens tremolaven els genolls del nerviós que teníem.

José Montesinos

Si entreu al musical podreu vore a mà dreta, un marc en un llaç amb la Bandera Nacional, eixe és el premi del primer certamen de pasdobles, i els dos que hi ha als costats són els primers Diplomes de la Primera Secció, que per a poder apujar a la Secció Especial calia endur-se dos primers premis durant un període de cinc anys, i nosaltres vam tindre la categoria d'endur-nos-els dos anys seguits. El primer premi de la Primera Secció i el Premi d'Honor de Direcció al mestre Medina.

Es pot considerar que la banda d'Alaquàs comença a ser una banda amb prestigi a partir que els joves vam reivindicar d'alguna manera la necessitat d'anar als certàmens.

Francisco Roselló

Abans Montesinos ha dit una cosa que jo també he passat perquè els dos érem forners. La marxa dels assaigs eren dos voltes per setmana, a més de les reunions que féiem fins les tantes de la nit, cosa que feia que moltes vegades anares de l'assaig a treballar. Recorde que ma mare discutia amb mon pare per aquest motiu, perquè ella sempre estava treballant amb mi en el forn, amb el que costa un forn morú d'escombrar i la feina que proporcionava, i sempre li deia: “Tu no vols al teu fill. Si el xiquet s'ha d'alçar a les tres del matí, com vols que encara vaja als assaigs si per prompte que torne són la una i mitja?”.

Vicent Gil

Els aspectes econòmics i socials

El mestre Medina, físicament, era una persona d'estatura mitjana, més bé tirant a baixet, i d'un tarannà molt senzill. En l'aspecte econòmic i social podem definir-lo com un home molt modest i de caràcter bondadós que va haver de treballar per a poder viure. Al llarg de la seua trajectòria hagué de fer de pintor de palmitos al taller d'Aurelio Cervera, al carrer de Sant Hipòlit, on pintava a pistola. Durant la seua joventut va dirigir algunes bandes de música: Torrent, Benimodo i moltes altres més que no recorde en aquests moments.

Francisco Roselló

Com no va voler viure de la música, perquè en la seua joventut estaven un poc, diguem-ne, desorientats, els amiguets, els soparets, la folgança, i totes eixes coses que passen quan un és jove, possiblement condicionaren la seua vida artística, perquè, de fet, ben bé podria haver-se col·locat en qualsevol banda important. Ell sabia moltíssim de música.

Vicent Gil

El seu mestre va ser Pedro Sosa i va coincidir amb José Cervera, que arribarà a ser condeixeble predilecte de Pedro. Nosaltres estiguérem amb ell 17 anys consecutius anant als certàmens i portant premis, i això pesa i marca els sentiments de la vida, perquè ha sigut una relació molt intensa. Tingues en compte que quan s'acostava el certamen assajaves de matí i de vesprada, i els músics érem gent que no vivíem de renda, qui no treballava de llaurador era ebenista forner, peroler... perquè hi havia de tot.

Com a mestre, era un director molt complet, a part de saber dirigir, donar l'eixida a un solista, tallar per ací, donar l'entrada per allà, ho feia amb molta facilitat. A mi em donava la impressió, i això és una impressió personal i crec que és veritat, que quan en el certamen apujava dalt de l'entaulat de la plaça de bous de València ell em mirava somrient-me. I això em transmetia una sensació de seguretat en tot el que havíem de fer que no es pot explicar... La veritat és que jo l'he apreciat sempre moltíssim, perquè per a mi ha sigut com un segon pare.

José Montesinos

En eixos anys hem viscut molts certàmens, no només a València sinó també als pobles de Cullera, Benifaió, Almoines, Requena. Hi hagué anys que participàrem en tres o quatre certàmens en un mateix any. Una volta anàrem a tocar a un poble i en quatre dies férem cinc concerts, i no repetírem cap obra perquè teníem un repertori molt bo.

Vicent Gil

La nova banda es reunia i assajava al casino que hi havia davant de la farmàcia del carrer Major. Alguns noms que va tindre la banda van ser "Educación y Descanso", i després "Unión Musical". Els uniformes que va tindre també foren d'allò més variats: camisa de caqui, com si foren requetés, camisa blava de la Falange i boineta roja, perquè segons l'autoritat que hi havia es ficàvem d'un o d'altre color.

Francisco Roselló

Tothom coincideix amb la idea que el premi de la loteria va representar un gran impuls en la construcció del Musical. No obstant, abans d'aquest esdeveniment, la Secció Femenina de la Societat ja constituïa un pilar bàsic de suport a la Societat Musical.

De bandera, no en teníem encara perquè no havien confeccionat eixa de dos cares. La que portàrem en un primer moment era la Nacional amb una estampa del Cor de Jesús, que per cert la brodaren ací al convent de les Oblates. Quan anàvem a València, amb la bandera d’Alaquàs, allà per on passàvem ens saludaven tots perquè com era la bandera Nacional i tothom es quadrava i alçava el braç en vore-la.

Vicent Gil

La veritat és que hem passat molt. I ara ve l’odissea dels instruments. Arribàrem a l’extrem de muntar una xarangueta i se n’anàrem casa per casa arreplegant en un carro la ferralla, ferro vell, botelles de vidre. De tot..., polls, puces, perquè hi havia de tot, i no perquè foren arreus els amos sinó perquè els trastos estaven en andanes i eren vells. Tot això ho veníem i amb els diners anàvem comprant els instruments.

José Montesinos

José Montesinos amb la bandera Nacional

En eixa època dels carros i dels trastos compràrem un fiscorn per a qui és hui director de la banda Municipal d’Alacant: Bernabé Sanchis el Cristalero. Li compràrem un fiscorn perquè era el solista de la banda i pareixia un capità general... Els instruments que teníem eren molt vells. Per exemple, el que jo tocava tenia forats per tots els llocs i he acabat la vida amb ell. L’any 1972 jo era el President de la societat, i eixe mateix any vam comprar 55 instruments nous que costà, en aquell temps, milió i mig de pessetes tot l’instrumental. Recorde que la Caixa d’Estalvis de València (l’actual Bancaixa) ens va patrocinar i quan venia l’hora de

pagar amortitzaven només el capital, els interessos ens els perdonaven.

Francisco Roselló

Jo vaig començar amb un trombó marca Royal que tenia una campaneta xicoteta amb un xapeta damunt, que vaig haver d’escaldar i desinfectar perquè allí dins tenia un cigarro i allò no sonava ni per la mare que l’havia parit, amb perdó de la paraula... Llavors, quan pareixia que li treia punta al trombó, el mestre Juan Martínez em va dir la primera vegada que vaig anar: “Això fa un soroll de carabasseta”. Total, que a les dos lliçons ja tocava un poc potable. Llavors mon pare, mirant l’interés que jo li posava, em va portar a la Casa Penedes a València, que estava en el carrer del Músic Peiró, i a canvi de farina (en aquell temps nosaltres teníem el forn del Sindicat dels Llauradors d’ací d’Alaquàs) mon pare em comprà un trombó de tres pistons que li costà 700 pessetes que, com he dit, pagàrem amb la farina, que venia a valdre el quilo 11 pessetes.

José Montesinos

El mestre Medina, segurament, va canviar en algun moment la seua actitud tan filantròpica cap als diners. Perquè, clar, en casar-se havia de mantindre la casa. Jo diria que canvià la seua personalitat, sobretot, quan arribà un moment en què té a casa a la dona, un fill i a sa mare, que era vídua. I havia de portar els mitjans econòmics per a tirar endavant, perquè ell era el director de la banda però no cobrava una pesseta, i sols als anys setanta se li va assignar un sou de 18.000 pessetes. Recorde que vingué un moment en què ell ens va

haver de deixar per qüestió de la vista, i en una reunió de la Junta Directiva s’acordà assignar-li 7.000 pessetes mensuals mentre visquera.

Francisco Roselló

A part que ell era fill d’Alaquàs, era un home enamorat de la banda del poble, perquè ha sigut una persona molt amant de la seua banda.

José Montesinos

En l’aspecte econòmic, s’ha de dir que ha sigut un home molt despreocupat, que no li han importat massa els diners. Jo recorde casos en què no li pagaven les classes de solfeig que donava a sa casa, i mai es va atrevir a demanar-ho. En els diners ha sigut molt despreocupat...

Vicent Gil

A sa casa anàvem més de trenta xiquets en aquella època i estàvem tots allí, a l’entrada, asseguts i ell ens donava classe sense cobrar ni un cèntim... Com ha dit el meu cosí, era un home molt despreocupat pels diners. Per això, i per tota la seua trajectòria, quan vaig ser President de la Societat, vaig demanar a l’Ajuntament que li dedicara un carrer, cosa que afortunadament es va fer.

La seua actitud ha sigut sempre exemplar; en les classes, hui en dia, encara seria la primera vegada que donara un carxot a un xiquet, en tants anys com el conec... I això que hi havia ocasions per a perdre els nervis. Recorde que hi havia un alumne que es treia una botifarra de la butxaca i se la menjava mentre li donava lliçó el mestre. Figurat la paciència d’aquest home...

Francisco Roselló

Les anècdotes

Ara, una de les anècdotes dels músics fou la del pare de Vicent, el tio *Coc* que diem. Aquest home tocava el saxo i ell assajava mentre tenia el cigarro en una banda de l’embocadura i ens feia molta gràcia vore’l perquè allò resultava xocant degut que la llengua està treballant amb l’embocadura. Estava també Jaime Campos *El Rateta*, que tocava també el saxo, i abans de començar l’assaig el mestre Medina tenia per costum anar d’un en un, demanant alguna nota, de manera que un dia quan arribà al *Rateta* li va dir: “A vore Jaume, dóna’m el do”, i aquell tot era pegar sarpades a l’instrument i després d’estar una bona estona lluitant es lleva l’embocadura de la boca i li diu al mestre: “Jo crec que aquest instrument no té do”.

José Montesinos

L’any que anàrem la banda d’Aldaia i nosaltres al Certamen de la Primera Secció, llavors els certàmens es feien en dos seccions, per la vesprada es tocava l’obra obligatòria i per la nit la lliure; en aquell temps era costum desfilars abans per la plaça de la Reina, Sant Vicent, *plaça del Caudillo*, fins a la plaça de bous. Total, que toquem l’obra obligatòria i bé que s’acaba la secció de la vesprada. I els d’Aldaia, creient que ja tenien el premi en la butxaca, perquè en aquell temps políticament ells tenien molta força perquè José M. *el Bollo* d’Aldaia, que era consogre de Franco, els havia promés aquell any el primer premi. Total, que els aficionats i els músics se’n van a sopar pel carrer de Bailén i altres de per una altra part. I recorde que sopant vaig vore com els músics d’Aldaia començaven a estar eufòrics tirant les gorres a munt i burlant-se de nosaltres. Nosaltres d’alguna manera arribàrem a acollonir-nos perquè sabíem que hi havia molta influència pel mig. En fi, que ens n’anem i arriba l’hora de

desfilars, i nosaltres tornem a fer l’itinerari habitual des de la plaça de la Reina fins a la plaça de bous. Arriba l’hora de tocar l’obra lliure i la toquem molt bé. S’acaba el concert i esperem el resultat davant de l’Ajuntament i, allà a les dos de la matinada, sonen els altaveus: Primer premi (no recorde el nom de la banda), Segon premi (tampoc no el recorde), i clar, ja només quedava el primer premi de la secció nostra, i com que la Unión Musical només estava a Aldaia, al anunciar-se per l’altaveu: “Primer premi Unión Musical”, només escoltar-ho els músics d’Aldaia comencen a cridar i a botar, tirant les gorres amunt, però en això que acaba dient: Unión Musical de Alaquàs... Ai redéu! Si hagueres vist com pegaren a fugir cada músic per un lloc... El cas és que s’acostumava a anar després, les bandes que havien obtingut el primer premi de cada secció, a la porta del senyor alcalde. Nosaltres tirem pel carrer de les Barques a buscar el carrer d’Àustria i Colom, i quan apleguem a l’Hotel Reina Victòria en eixe moment eixia José Iturbi, el pianista, i Rincón d’Arellano, que era l’alcalde de València d’alehores, els quals ens preguntaren de quina banda érem i ens van felicitar. A tot açò, quan estàvem tocant un pasdoble davall del balcó de l’Alcalde, veig vindre el cotxe d’Aldaia i sense pensar-ho em pose enmig del carrer amb els braços oberts, cosa que no ho haguera fet ara, però bé, el cas és que quan acabem de tocar el pasdoble tots els músics ens n’anem cap el cotxe perquè el conductor tenia l’orde d’estar a les tres del matí a la porta de l’alcalde, veges tu si ells estaven segurs del premi. I es donà el cas que dalt del cotxe només hi havia els materials de percussió i tan sols un músic amb la seua dona; els altres havien pegat a fugir. Total, que allí pujàrem tots i s’acabà la història.

Francisco Roselló

Hi hagué un altre cas en què venia el cotxe d'Aldaia amb gent d'Aldaia i d'Alaquàs, i resulta que ací hi havia un home de Setaigües que li deien Claudio i que estava boig per la música. Fa parar l'autobús, fica una carcassa dins del tub d'escapament i li pega foc. Tu em diràs l'esclafit que pegà allò... I quan havia explotat tot va i diu: "Ja podeu passar per Aldaia".

Vicent Gil

La veritat és que no érem tan amics com havíem de ser; jo crec que fins i tot no teníem el mateix caràcter. Recorde que els d'Aldaia anaren a un certamen a Xàtiva, i d'ací d'Alaquàs anaren cinc músics a reforçar-los: jo, Roselló, França, Miguel Bonet *el Roget* de la trompeta, i Usesinio amb el clarinet. Assagem "La canción del olvido", que era l'obra obligatòria del director Amando Blanquer, i tot correcte, amb tots els papers, i quedem per a l'endemà a les set del matí a la plaça d'Aldaia per agafar l'autobús. Acabe de treballar i a les set del matí, allí en companyia de tots. Ens n'anem a Xàtiva a fer cercaviles i a vore a Bernabé Sanchis que estava en el Tribunal; i clar, els d'Aldaia digueren "Ja tenim premi segur". Arriba el moment del certamen, que era per la vesprada. Pugem dalt de l'entaulat, tirem mà als papers els músics d'Alaquàs, però els papers de la cançó no m'apareixen. Ens els havien llevat a tots... "Mestre, Mestre", i aquell que era un xavalet, tremolant-se com un canyot, tira el compàs i allà que va "La canción del olvido" i tots els músics tocant-la de memòria. Bo, va ser l'acabóse, i això que jo sóc mesclat, mon pare d'Aldaia i ma mare d'Alaquàs. I guanyàrem el primer premi. I a partir d'eixe premi es desfeu la banda d'Aldaia.

José Montesinos

Imatge de la Banda de la UMA durant un certamen a la Plaça de Bous.

Conclusions finals

La major aportació del mestre Medina va ser unir tota la gent perquè ell de jove va ser d'una banda contrària a les altres. D'alguna manera podríem dir que era la figuereta de la música blava, perquè estava estudiant i dirigint bandes de música. Per això el mèrit que va tindre va ser saber reconciliar eixa rivalitat tan forta entre els mateixos músics, sense tindre en compte si eren de la Roja o de la Blava. I eixa ha sigut la seua veritat i el seu mèrit.

Francisco Roselló

L'art de la música és aconseguir la virtut que els músics, siguen roigs, blancs, negres, blaus o siguen del color polític que vulguen i si hi ha un mestre que tira el compàs, facen els compassos de silenci, es callen i entren quan els toca. Eixa virtut tan democràtica sols la té la música. És l'única assignatura, l'únic llenguatge universal que entenen i uneix a tots, només amb set notes. Veges tu si és gran l'art de la música... Com a espai permanent de cultura, educació i activitat artística, sol generar una important oferta de benestar social, perquè en la seua grandesa resideix el cant permanent de la vida, perquè el seu missatge és un missatge que no entén de violències i es converteix en un acord de pau i amistat.

José Montesinos

Si no haguera existit el mestre Medina possiblement no s'haguera aconseguit res. L'exemple el tenim a Torrent, on des de sempre hi ha hagut una rivalitat semblant a la nostra i mai no han arribat a entendre's i formar una sola banda,

com ha passat ací. Sols el mestre Mariano Puig, que era un gran director, quan es retirà, va arribar a aconseguir alguna cosa similar en la Banda Musical de Torrent.

Vicent Gil

El període de la seua decadència comença quan va perdre la vista; allò fou un moment molt dur per a ell perquè vivia la música fins a tal extrem que jo m'atreuria a dir que la volia més que a la pròpia família.

En eixe moments estava jo de President de la Societat quan va caure malalt. El deteriorament de la salut comença a fer-se palpable i ell és conscient que es troba malalt i que va perdre la vista molt ràpidament. El seu fill Pepito l'havia renyit en moltes ocasions perquè volia que deixara de ser director de la banda, i nosaltres, com a directius no sabíem molt bé què fer, perquè clar, després d'haver-lo conegut tota la vida allò fou un trencament per a tots... Perquè per a mi particularment ha sigut com un pare. El fill parlà amb el metge de la vista i es vàrem posar d'acord perquè li prohibira totalment que llegira i que esforçara la vista. De manera que una nit vingué a acomiadar-se plorant i dient-nos que ho sentia molt però que no podia continuar perquè li ho havia prohibit el metge. I eixe fou el seu comiat. Després d'aquest fet durà molt poquet perquè la mort del mestre es produeix el 10 de maig de 1985. La seua darrera participació pública fou en Pentagrama, un programa que féu Canal 9. El seu estat físic i mental ja era molt dolent, perquè li costava molt assimilar les preguntes del locutor.

El seu esforç per la música ha sigut una aportació

viva, fecunda i permanent fins la seua mort, va ser digna d'encomi.

José Montesinos

A part de l'aportació del mestre Medina, que per a nosaltres serà sempre un referent, hi ha també un aspecte històric molt important, com va ser passar de la nit al matí, és un dir, del Casino del Carrer Major al Musical enmig de l'horta. Aquest fet va ser possible perquè la banda anava cada vegada a més; per una altra part va ser, també, gràcies a la loteria que ens va eixir en la Secció Femenina el 15 d'octubre de 1957. Encara que, en honor a la veritat, va ser huit dies abans quan compràrem els terrenys i havíem donat un senyal, de manera que la loteria ens vingué com aigua beneïda. Recorde que el dia que pagàrem les deu mil pessetes de senyal al tio Toio, vam anar tots els músics, en acabar l'assaig, tocant un pasdoble cap el camp que havíem adquirit, i quan vam arribar férem dos clots i clavarem un cartell que deia: "Terrenys adquirits per la Unión Alacuasense Musical".

El camp tenia un metre de fondària i per a anivellar-lo vam anar en carros i camions, tots els músics i tots el dissabtes i diumenges, allà al secà a carregar pedra per a omplir el camp. I per això no hi ha hagut mai gens d'humitat al local.

L'edifici s'inaugurà el 1958, encara que no es pogué acabar tot perquè les obres es feren en dos fases. Primerament, es féu el que és la cafeteria i el primer pis. On estava la terrassa es va fer un cine d'estiu, a l'aire lliure, fins que es pogué cobrir del tot, i es va fer allí el teatre. El cine de verano, que

déiem, estigué funcionant tres o quatre anys perquè allò no quallà massa... El teatre el feren en el pis de dalt de la cafeteria, és a dir, tot el que és el pis de dalt, i allí muntaren un entaulat en una part amb uns cortinatges per a fer teatre. En eixe escenari, a més de fer teatre, sarsueles i concerts també actuava l'Orfeó Polifònic d'Alaquàs.

Francisco Roselló

José Medina dirigeix els alumnes en una obra al Musical.

La vinculació del Mestre Medina a les activitats del Teatret

Agraïments a: Maria Esteve Llàcer (Alaquàs, 1922). Actriu, directora i *ànima mater* del Teatret.

Maria Martí Gil (Alaquàs, 1927). Una de les magnífiques veus que formaren el cor. Maria i Carmen Tàrrega Gil, *les Jotetes*. (Alaquàs, 1930). Filles de Salvador Tàrrega Gil, fundador del Teatret.

Sembla ser que només acabar-se la guerra es restableixen les activitats al teatret, a finals de 1939, i des del primer moment ja es visualitza la participació del mestre Medina dirigint la primera obra musical, que s'estrena en el local del carrer de Sant Hipòlit. Aquesta vinculació directa i fructífera amb les activitats del teatre ens consta que van ser constants i de forma gratuïta al llarg d'un període de vora vint anys ininterromputs, on la seua tasca no es limitava només a dirigir l'orquestra de músics sinó que, a més a més, feia d'apuntador en funcions de caràcter dramàtic, comèdies, col·loquis o jocs.

En aquest sentit cal reproduir les paraules de Maria Esteve Llàcer, una de les persones més involucrades en tota l'apassionant història del nostre teatre, en les quals expressa el seu reconeixement més afectiu envers el mestre Medina:

“El mestre Medina va ser una persona molt vinculada al Teatret, de fet totes les sarsueles que es feren les va dirigir ell. També actuava d'apuntador en les obres dramàtiques, així com en els sainets, perquè li agradava molt el teatre i l'ambient que es vivia, de manera que, quan no hi havia sarsuela, feia d'apuntador. I és que el mestre Medina era un persona admirable en tots els sentits”.

Antecedents històrics del Teatret d'Alaquàs

Les activitats del teatre sembla ser que es remunten al primer quart de segle XX. Concretament les primeres referències que tenim sobre la seua singladura se situen cap als anys 1915-1916, on ja sorgeix un grup important de gent ja que, donat el cens d'aleshores, hauria de ser una participació quasi massiva del veïnat. Segons consta en algunes cròniques que han abordat el seu context històric, les primeres representacions tingueren lloc en diversos i diferents indrets de la població, sent unes representacions de caràcter que podríem definir dins del quadre plàstic, passant posteriorment a nodrir el seu repertori aficionat amb els populars col·loquis o joguets.

Citarem com a exemple de la seua inestabilitat la primera funció que es va representar al carrer de Sant Jeroni, dalt de Francisco Folgado, la tia *Farfallosa* i de la casa on vivia el seu fill Francisco Gil, *Coc*. Allí dalt es va representar el quadre La Benardeta, segons compta Francisqueta Lino, *la Xamorra*.

Un altre dels llocs utilitzats al llarg del seu recorregut abans de la guerra va ser el carrer dels Benlliures (casa del tio *França* abans d'enderrocarse i construir-se l'actual domicili de Francisco Cervera, *Pistoles*), en un local que el tio *França* deixava utilitzar abans de la demolició durant les festes, perquè la gent poguera vestir-se i representar els populars col·loquis.

Al poc de temps, la companyia del Teatret passà a ubicar-se al mateix carrer, dalt de la casa del tio Ximo *el Quatero*, local que ha acollit diferents activitats socials, abans i després de la República.

Sembla ser que ací va estar habilitada la seu de la Música Vella a primeries de segle, així com la CNS i la Cambra de Llauradors després de la guerra civil. Com a nota curiosa hem de destacar que, a l'hora de fer la funció, calia dividir prèviament el local amb una lona per a no molestar els respectius jugadors de cartes o dòmino.

Les representacions que tingueren lloc ací van estar dirigides per un senyor conegut amb el malnom de *Micalón*, i del que tan sols sabem que, tot i ser d'Alaquàs, vivia a Torrent, des d'on venia a peu per a fer les seues actuacions. Sembla ser que després d'aquesta persona fou director José Sanchis Almiñana, de qui s'ha de dir que, a més d'haver dirigit el teatre, també fou autor d'algunes obres representades. Li van succeir el rector de l'església de l'Assumpció, Roque, en primer lloc, i després ho faria José Laborda *Bocadolça*.

Quasi sempre es representaren obres en un acte, en la seua majoria, joguets com s'anomena en valencià a les obres còmiques, tot i que hi havia de dos i tres actes. Obres que s'han conservat fins als nostres dies i que són un vertader mostrarri de formes i usos del costumari valencià d'una determinada època, amb títols com per exemple: “El Sant del Agüelo”, “Per voler ser Consechal”, “Pagar el Pato”, “La ovella descarrià”, “Vengansa o sanc llevantina”, “La arrepentida”, “La paz del hogar”, “Una limosna por Dios”, etc.

La llista de persones que formaren part de la companyia d'artistes que van intervindre al llarg de tan vast període teatral resulta una tasca eixorca, donat l'escàs nombre de persones supervivents

d'aquella època que ens puguen donar la seua versió o testimoni directe i personal sobre aquella gent que va participar de forma totalment altruista en aquesta meravellosa aventura del teatre aficionat. Tenint present, llavors, les limitacions naturals esmentades i les omissions que de forma involuntària puguem cometre, per la nostra part, aquestes són les persones: Paco Moret *el Cartero*, Amparito *la Ferrera*, Pepe Alós de ca Sebastià, Gregori *el de la Conserva*, Juan Alabau pare, el tio Juanito *el Mecànic*. El tio *Grill*, José Barberà el tio *Fava*, Paco Sáez pare de Paquito i Paquita els de la *Cens*, Pasqual Cervera *Pistoles*, Paco Cervera *Pistoles*, Maria Esteve Llàcer, Maria Martí Gil, Paco *el Pasit*, Paco *el Flora*, Tomaset Gil *el Capdell*, Aurelio Cervera *el Palmiter*, Aurelio Gil el de la tia Farfallosa, José Laborda *Bocadolça*, Manolo *el Capdell*, Pasqual i Ramón Gil *de cal Fariner*, Conchín i Maruja Palop *les Abogades*, Maria i Magdalena Gil *les de cal Fariner*, Virtudes i Maria Segura *de ca Marianet el Tartanero*, Paquita Vento, Maria Peiró *la Salana*, Joaquina Peiró *la de Bocaos* i les seues filles Pilar i Pura Bessó; i el seu gendre Pepe Palaj *de la Martí*, Paquita Marí *la dels Galgos*.

La fundació del Teatret d'Alaquàs

Com acabem d'analitzar, el Teatret d'Alaquàs, tan inestable durant molts anys per falta d'una estructura física pròpia on poder projectar i canalitzar les manifestacions culturals, va haver d'adequar-se a les circumstàncies tan limitades de l'època i adaptar-se a locals tan inversemblants com l'antiga conserva, on es representarien els Betlems o la pròpia Mort i Passió sobre un modest escenari construït pels mateixos actors, la qual cosa no deixa de ser un cant a la intel·ligència i a l'esforç col·lectiu d'una societat amb moltes inquietuds.

A meitat dels anys vint però, es produirà finalment un fet històric amb la gestació i definitiva construcció d'un teatre amb pretensions estructurals molt elementals, que va poder acollir finalment i de forma estable, les interpretacions escèniques que tant necessitava la gent d'Alaquàs. El teatret es construeix en un racó del solar que ocupava l'antiga fàbrica de perols dels *Quicarres*, situada al carrer de Sant Hipòlit.

Segons em conten les germanes bessones Maria i Carmen Tàrrega *les Jotetes*, el projecte havia nascut fruit de les converses que van mantindre de forma quotidiana Salvador Tàrrega Forriol, el tio Salvaoret *el Xaparro*; i el seu fill Salvador Tàrrega Gil, amb el seu amic José M. Palop *l'Advocat*, que en eixe temps era l'alcalde del poble:

“El meu iaio i mon pare anaven tots els dies a casa de José M. *l'Advocat* quan acabaven de

treballar perquè el meu iaio era molt amic d'ell, i tots els dies anaven a parlar una miqueta. Supose que parlarien de moltes coses, i sobretot de política i del teatre, que eren tots molt aficionats. Un dia don José M., *l'Advocat*, li va suggerir al meu iaio, “ Salvoret, perquè no fas un teatret en un raconet de la fàbrica i així acabem d'una volta en l'odissea del local. Jo et done el permís ara mateix home...” El cas és que li prengué la paraula i li va donar poders al seu fill per a fer el teatre. Açò seria per l'any 1927, perquè El teatret s'acabà l'any 1928.

Maria Tàrrega

Per a poder començar les obres ma mare (que li deien Maria Gil i que encara era família dels Benlliure) hagué de vendre dos camps del secà, un camp de garroferes i un altre d'oliveres. I en eixos diners van poder pagar les obres. Per a entrar al local hagué de donar autorització el meu iaio, per a poder entrar per la casa on vivia el tio Bernardo, cosa que es féu a canvi de donar-li el treball de mantenidor del local, a més de muntar-li una paradeta de cacauet i tramussos. El teatret es va acabar de fer el any 1928 i s'estrenà de seguida amb una obreta còmica. Mon pare ens contava que abans de la República al teatret es feren molts sainets i obres de sarsuela, les quals les dirigia José Laborda. També sabem que allí es van passar pel·lícules de cine mut durant una temporada, perquè pareix que afluixà la cosa del teatre. Però molt prompte es tornà a mamprendre la programació amb obres valencianes.

Carmen Tàrrega

De l'explotació del teatret estava encarregat el rector José Pla, qui donava una xicoteta quantitat de diners per a cobrir les despeses de lloguer i per a pagar-li al tio Bernardo per netejar el local.

Maria Tàrrega

Durant la guerra, El Teatret va ser requisat per soldats de l'exèrcit que s'hi establiren, on muntaren el seu quarter o campament. Recorde que els soldats feien la instrucció dins de la fàbrica, que era molt gran, arribava des del carrer de Sant Hipòlit fins al carrer de Castelló. En un raconet de la portalada que donava al carrer de Castelló els soldats guisaven el menjar.

Carmen Tàrrega

En la representació d'un betlem a la dècada dels 50. Amb el ram de flors apareix Salvador *el Xaparro*, la seua filla Maria, Francisco Usedo, *el Mestre*, Lisardo Medina, Francisco *el Castellero*, María Martí, José Ruiz, Amparo Gil, Amparo, Paquita, Teresa Portalés, Enrique Peiró *el Xato*, Vicent *el Teixidor*, Vicente Gil, Enrique Peiró fill i José María *L'Agutzil*.

El Teatret en la postguerra

No més acabar-se la guerra, la gent del Teatret es mobilitzà immediatament en posar en marxa la seua activitat, i ben aviat es contactà amb el mestre Medina perquè dirigira l'orquestra formada per uns quants músics, cosa que acceptà encantat. I així es tornà a obrir el Teatret en el mes de juliol de 1939.

La vivència personal ha estat l'instrument històric, emprat com a mètode per a reconstruir l'activitat d'una parcel·la cultural que ha sigut tan important en la vida quotidiana de la nostra gent.

Sovint, la llunyania del temps, bé per l'abandó consumat o per la pròpia letargia, solen donar-hi un enfocament, o si es vol, un sentit diferent de la realitat o del fet històric enyorat. De manera que, una vegada distorsionada aquesta realitat, es tendeix a idealitzar-la a través dels records que tenim, fins a tal extrem que el millor de la història no és precisament com fou sinó com la recordem. Aquesta és la pràctica que volem exposar a través del relat i l'enyorança de dues dones que representen el vessant artístic més interessant de l'altruisme social i humà, protagonitzat per una generació molt significativa d'alaquasers des de principis de segle XX, avui representada per dues dones, com són Maria Esteve Llàcer i María Martí Gil. Maria Esteve, és una muller incansable, involucrada amb la interpretació i direcció de l'antic Teatret. Està considerada com el bastió i la llegenda viva del teatre local, amb un paral·lelisme artístic semblant a figures tan emblemàtiques com Juan Alabau, que al nostre parer han de ser referència i matèria obligada per a qualsevol estudiós del teatre

contemporani a la nostra localitat d'ençà el segle XX. D'altra banda, Maria Martí Gil, dona també molt involucrada amb l'antic cor del Teatret, ha sigut una de les persones que han sabut transmetre'ns, a través del seu relat, l'experiència personal sobre aquest fet històric que va escriure una nova pàgina en la trajectòria del popular Teatret:

“El primer que es féu en el Teatret, després d'acabar-se la Guerra Civil, van ser uns numerets musicals: “El Abanico Español”. Hi havia un cor on cantava, Maria Martí, Lola Peiró *la Coa*, Rosario Medina, Paquita Marí *la dels Galgos* i jo, que tenia 17 anys. Recorde que el solista era Paco Sanz, el fill de la tia Paquita *la de la Costureta*.”

Maria Esteve

En eixe mateix any també férem el Betlem, on eixia de Jesuset, Carmen, la filla del tio Ricardo *l'Aviaor*. Es féu per a Nadal i va ser dirigit per Juan Alabau, en la part artística. La part musical la va dirigir el mestre Medina.

María Martí

L'Organització

Nosaltres teníem una junta d'homes majors que es feien càrrec de totes els quefers del teatre. El tio Miquelet, Montoro, Jesús *el Suau*, José Gimeno, l'home de la tia Mercedes *la de Medina*. També estava Vicent Esteve *el Moreno*, que era mon pare, i el tio Salvadoret Tàrrega *el del Teatret*.

Maria Esteve

La funció d'aquests homes era més bé l'organització de la gent jove i, clar, havien de predicar amb l'exemple, de manera que ells eren els primers en arribar al local.

Maria Martí

Al teatret hi havia una orquestra formada pels músics del poble, que és la que actuava en les obres de sarsuela. Tots els músics van estar sempre dirigits pel mestre Medina, que era un director excepcional amb una capacitat de treball sorprenent, perquè ha dedicat moltes hores a la música.

Els músics sempre eren els mateixos, tant en la sarsuela com en la comèdia. L'orquestra estava formada per Florencio *el del Tabalet*, Voro *l'Alqueriero*, Voro Felip, el tio Elies (l'home de la tia Brígida) que tocava el contrabaix, José Tàrrega *Fava* el clarinet, José i Paco Ferris *els Pipes*.

Als inicis, va ser María Fernández qui tocava el piano però després fou el meu germà Vicent, el pianista del teatret. La direcció va estar quasi sempre a càrrec de Juan Alabau (primer fou José Laborda *Bocadolça* i després Juan Alabau), i ja més tard vaig dirigir jo també.

Maria Esteve

Els assaigs es feien tres vegades per setmana i el diumenge de matí. Tot es feia per la cara i, com a molt, la gent es feia un dinar de fesols bullits i

carn torrada... Però estàvem tots tan a gust que allò pareixia una família.

Maria Martí

A l'escenari hi havia una porta que donava al corralot, que era on abans estava la peroleria i allí assajàvem els diumenges de matí, i mentre nosaltres féiem l'assaig, el tio Salvoret s'encarregava de fer el dinar per a tots. I això que de vegades ens juntàvem més de cinquanta persones.

Maria Esteve

La veritat és que formàvem una penya fenomenal. A voltes, quan estaves a casa i no tenies ganes d'eixir per l'oratge o pel que fóra, quan es feien les nou de la nit ja et punxava el cuquet eixe i te n'anaves al teatret. Ara, els primers en acudir sempre eren el tio Enrique *el Xato* i el tio Gimeno.

Maria Martí

En aquell temps, la gent treballava molt i s'alçava de bon matí, però ningú es queixava si l'assaig s'allargava fins a la una o les dos del matí. Figura't fins on arribava la voluntat de la gent que la mitja hora que teníem per esmorzar i el moment de dinar els aprofitàvem per assajar a casa del mestre Medina. Sobretot la gent que, diguem-ne, havia d'interpretar els primers papers perquè l'assaig general sempre es feia al teatre i a voltes arribàvem a ser cinquanta persones els que estàvem dalt de l'escenari. I allí estava sempre disposat el mestre Medina.

Maria Esteve

Hi havia voltes que ens passàvem tota la nit ajudant a pintar els decorats a Jorge *el Pintor*, qui s'encarregava de pintar els telons de l'escenari.

Maria Martí

L'Aportació del Mestre Medina

L'aportació del mestre Medina al Teatret ha sigut molt important. Si estrenàvem una sarsuela, la dirigia ell, i quan féiem comèdia quasi sempre feia d'apuntador, perquè no havia un apuntador fix. Els apuntadors eren, indistintament, el meu germà i el rector Antonio. El mestre Medina, a més de ser un professional de la música, tenia molta vocació perquè li dedicava moltes hores. En la vida no li he sentit dir “Xe, ja està bé”. O anar-se'n abans d'hora pel cansament físic, perquè, clar, eren moltes hores de treball. Però ell era un home que no es cansava mai d'assajar.

Maria Esteve

Les coses les feia repetir mil voltes. I quan ja li pareixia que estava bé sempre deia la mateixa frase: “Una cosa així ha de ser”. En Nadal féiem els Betlems que duraven catorze o quinze dies i després mampreníem la “Mort i Passió”, on també dirigia el mestre Medina.

Maria Martí

Un dels últims Betlems que es feren al teatret el vaig dirigir jo, i allò era complicadíssim perquè eixien molts xiquetes. Recorde que eixia de dimoni Vicent Portalés (el de la ferreteria), Carmencín (la de la perruqueria), Pili Palop *la del Roig*, Rosarín *la Nena*; totes aquestes feien de pastoretas, i Marujín Medina i Vicent Martí eixien de la Mare de Déu i Sant Josep. Els papers ens els apreníem molt prompte, però per assajar els cors i totes eixes coses... Ai, mare, el que lluitàvem! Ho dic açò per l'esperit del mestre que en la vida es va queixar o dir “Que fart estic...”. Res. I és que era una persona

amb molta paciència per a ensenyar.

Maria Esteve

El mestre Medina treballà durant uns anys de palmiter al taller del tio d'Aurelio *el Palmiter* i poc temps després ho féu a *ca Lopepe*, fins que se li va assignar un xicotet sou en el teatret perquè poguera ajudar econòmicament la seua família. Sobretot, perquè ell va estrenar a Barcelona “El Duque de Mendoza”, una obra seua de sarsuela, que per mitjà d'una companyia catalana s'estrenà sense massa fortuna, cosa que li originà un trastorn econòmic molt gran. Aquesta obra la vam estrenar ací al teatret, més tard i va ser cantada per un xicot del Grau anomenat Bonyet i Carmen Ros.

Maria Esteve

Qui formàvem el cor del teatret, després d'assajar, eixíem a cantar l'aurora pels carrers acompanyats pel mestre Medina i els músics. Durant l'itinerari cantàvem a la porta del jutge i dels tres alcaldes (hi havia primer, segon i tercer alcalde), llavors les autoritats solien obrir la finestra i saludar-nos. També es parava davant de la porta de l'Ajuntament i de la casa del senyor rector.

Maria Martí

Al teatre es començà fent juguets i tot això, després ja s'atrevírem amb la primera sarsuela “El manojo de Rosas”, que la van cantar Pura Planells, Francisco Cervera *Pistoles* i Francisco Planells *el Castellero*. I és en la disciplina de la sarsuela on el mestre Medina va tindre una major participació durant tots els anys que va estar funcionant El

Teatret des de la postguerra, perquè les sarsueles dirigides pel mestre Medina en eixe període segurament van passar de les quaranta obres.

El gènere de sarsuela s’estructurava en dos disciplines, la sarsuela curta de només un acte d’un hora de duració, i la de dos actes que duraven al voltant d’hora i mitja. Entre les obres estrenades que recorde es troben: “Molinos de viento”, La sultana de Marruecos, La viejecita, El rey que rabió, “Los gavilanes”, “Los granujas” (obra d’un acte), “Los guapos”, “El puñado de rosas”, “Señora capitana”, “Chato Margot”, “Agua bendita”, “Bohemios”, “La alegría de la huerta”, “Los claveles”, “Alma negra”, “Noche de reyes”, “Las estrellas”, “La morería”, “La rosa del azafrán” i “El cabo primero”.

Maria Esteve

Per fer estes obres no cobrava ningú i tots els diners que es treia de la recaptació els donàvem a Antonio perquè eren per a restaurar l’església de l’Assumpció, que quedà molt deteriorada en acabar-se la guerra.

Maria Martí

Don Antonio, el rector, era molt aficionat, i sempre estava allí. Com que era de Burjassot, per mediació d’ell, vingué en una ocasió un tenor del seu poble que era molt famós i férem “Los gavilanes”. Cantà Carmen Ros i Antonio Navarro, el tenor de Burjassot. Aquest xic, que era tan famós, també vingué quan morí el meu germà a cantar amb nosaltres en l’homenatge que li vàrem fer.

Però, llevat d’alguns casos, totes les sarsueles que es feren al teatret van ser cantades per gent del poble: Paco Sanz *el de la Costureta*, Paco Planells

el Castellero, Pura Planells, Domingo Mompó, Paquita Marí *la dels Galgos*, Paco Cervera *Pistoles*, Micalet *el Careto*, Flora Perales *la tia Flora*, Toni *el Vell*, Matilde Moret, Carmen Ros, Anita Ros i Maria Martí Gil, Emilio Aliaga, Vicent Cubells... Per exemple, Paco Cervera *Pistoles* fou un dels que cantaren més sarsueles. No és que tinguera massa veu però tenia un gust per a cantar exquisit; i taules, què hem de dir... tenia un saber estar en l’escenari i una gràcia natural que feien les delícies del públic. La parella còmica del tenor i la triple còmica sempre la interpretaren Paquita Marí i Domingo Mompó.

Entre les triples millores estava Carmen Ros, la dona de Miquelet Montalt, que tenia una veu prodigiosa. La seua germana Anita, també ho feia molt bé.

Maria Esteve

Ja quasi no en quedem cap, de tots ells. Quedem tu i jo, Paco *el Castellero*, Micalet *el Careto*, la tia Flora i Maria *la Joteta*, que feia molt bé els papers còmics. Son pare, de Maria, era qui s’encarregava de la vestimenta, replegar els llibrets de la Societat d’Autors. Eixes coses... El tio Francisco *el Cagó* formava part de la Junta i era qui portava la maquinària.

Maria Martí

Al carrer de Sant Hipòlit vam estar molts anys i finalment ens passàrem al Musical. Allí s’instal·làrem en un local un poc més gran que el meu menjador, de manera que ja no fou igual i la cosa començà a declinar perquè la gent vella que havia estat al teatret ja no vingué per allí.

Maria Esteve

L’Anecdolari

Entre les anècdotes que vam viure al teatret hi ha una de molt graciosa. Recorde que el mestre Medina venia a fer els assaigs vestit amb un abric molt vell que el pobre estava ja per a tirar, i jo li deia rient-me: “Medina hui que véns en el de los 15 millones?”. I és que a València hi havia en aquells temps un venedor de loteria (la grossa de l’època era de 15 milions de pessetes) que anava pregonant pel carrer: “La de los quince millones”, i aquell home portava un abric paregut al d’ell. De manera que quan que li deia estes coses el mestre Medina, no només no s’enfadava sinó que li feia molta gràcia perquè, a més de ser un gran músic, era una persona molt entrançable.

Maria Esteve

Anècdotes, hi havia de moltes. Juan Alabau, el tio Juanito *el Manyà*, tenia en casa un home molt major que havia sigut el seu mestre, i s’havia quedat sense ningú. Una vegada li volguérem gastar una broma i li van donar una entrada que ja s’havia venut a una altra persona. Recorde que va ser en un Betlem, i hi havia un gran ambient de gent, estava tot ple. El cas és que arriba un home al lloc on ell estava assegut dient-li que la butaca la tenia ell reservada. Total que s’armà un rebombori que no veges tu.

Maria Martí

Quan estrenarem “La casita blanca”, que era una sarsuela molt bonica, per cert, eixia la façana d’un ajuntament i per la finestra eixia un agutzil a fer un pregó, i era un (Vicent Nuria) que feia molt de riure i al que li déiem *Caraquadrà* perquè tenia la cara realment quadrada. L’home havia d’apujar a una escala que estava darrere del teló (perquè

havia de semblar que parlava des del segon pis). Total, que començà a fer el ban i, siga que l’escala es va moure d’un costat a altre, la qüestió és que l’home es va haver d’agafar al teló per no caure’s, i tu em diràs la que es va armar perquè anà a parar damunt de l’escenari, ell i el teló.

Maria Esteve

Normalment tots els que féiem el teatre anàvem a passar un cap de setmana a Calicanto en carro. El mestre Medina i la seua dona, Maria, eren els primers en apuntar-se. Recorde que el tio Enrique *el Carnisser*, que sempre portava un sac bastant misteriós perquè dins portava de tot el que pugues imaginar-te per a fer el menjar, solia dir: “Ací a Calicanto s’ha vingut a beure aigua i el vi s’ha de repartir”. I per a donar exemple posava el dit davall del doll de la font i es remullava el front. “Jo ja he complit”, deia, però en eixe dia es bevíem tot el vi que portàvem.

Maria Martí

Per la nit els xics es gitaven cadascun per un lloc i les xiques totes juntes. Recorde que venia el tio Pepet, un home que estava molt ben col·locat a Abastos i sempre portava un vestit blanc com el gesmil. L’home era molt mirat i per la nit, a l’hora de gitar-se, es llevava la jaqueta amb molta cura i la penjava en una branca de la garrofera perquè no s’arrugara; però un dia quan es va alçar havia desaparegut la jaqueta i després d’estar buscant-la una bona estona, resulta que se l’havia ficat el tio *Fava* davall del cap com a coixí per a dormir...

Maria Esteve

**Josep Benet Burriel i Martínez
Ramón Tarín i López**

José Medina Ferrer,

Músic i director de banda de música

Els diccionaris ens donen sempre una informació molt acurada del sentit de les paraules i en ells ens hem endinsat per descobrir amb més detall, què ens aporten els vocables MÚSIC I DIRECTOR. De la primera se'ns diu que és aquell que té instint, sensibilitat musical; el professional de la música; el nom que rep l'instrumentista que forma part d'una banda, una orquestra, etc. De la segona diu el diccionari: el qui dirigeix, regeix, governa o comanda.

Amb totes dues definicions ben barrejades trobem situat al nostre Mestre Medina, primer com a músic i després com a director. Però tot açò no tindria sentit si no ho situem en un context molt específic: Alaquàs, i amb una gent molt concreta: tots i totes els alaquasers i alaquaseres que han format part, com a professionals o no, de les bandes de música que ell va dirigir mentre va viure entre nosaltres.

Situar el músic i el director no té sentit si no parlem abans de la música i més en concret de la història de la música en el nostre poble i com no, de l'aparició de les seues bandes. Com que és molt i molt bo el que de tot això s'ha escrit, hem considerat oportú transcriure alguns fragments publicats al voltant de l'aparició de les nostres bandes de música, escrits per un bon amic seu, don Juan Alabau que, si encara es trobara entre nosaltres, no haguera dubtat ni un sol moment en acompanyar-nos com a coautor d'aquest homenatge al mestre D. José Medina Ferrer.

“Por el año 1840, un grupo de labradores, alfareros y torneros formaron una charanga, que más tarde se transformó en una pequeña banda de

música. Pero en el año 1858, por diferencias entre sus componentes, se dividieron en dos simples charangas, hasta que, con la intervención de las autoridades, se hicieron las paces y se formó de nuevo la banda de música.

“Transcurrieron los años y ya en 1885, la banda adquiere cierto prestigio musical. Estaba dirigida en aquel entonces por un joven músico, Francisco Forment Martí, a quien llamaban *El Xiquet*. Pero a fines de dicho año, surgieron de nuevo desavenencias y la banda se dividió en dos: La Vieja o Roja i La Nueva o Azul . Al frente de la primera figuraba un músico que hacia las veces de director, llamado Vicente Ros y al frente de la segunda quedó Francisco Forment. (...)

La banda Vieja o Roja fue considerada como La Banda Primitiva de Alaquàs. (...) que quedó en el Casino de la Plaz a pasando varios directores como Mariano Puig, el maestro Borrero, Dionisio Méndez y también el joven maestro de Alaquàs José Medina”.¹

Terminada la Guerra Civil, un grupo de personas se agrupan con el fin de reunir los músicos de la localidad y formar una banda con el nombre de Unión Musical. Se aspira a que desaparezcan las divisiones y se encarga la dirección al joven maestro de la localidad, D. José Medina Ferrer, discípulo de D. Alfredo Barona y de D. Pedro Sosa. (...)

Fue nombrado presidente D. Tomás Gil Ferrer, quien dio un gran impulso a la Sociedad, comenzando con él una etapa más próspera y eficaz. (...) De la dirección se encarga a D. José Medina, persona importante para el desarrollo de la afición musical en Alaquàs que, incluso llegó a sacar el

nº 1 en las oposiciones al Cuerpo Nacional de Directores y sin embargo, no quiso abandonar nunca su localidad, a pesar de las buenas ofertas que recibió para dirigir bandas de localidades importantes”.²

Continuant amb el fil conductor d'aquest capítol, tornem a reprendre la definició dels diccionaris i ens aturarem amb la idea de **professional de la música, instrumentista que forma part d'una banda, una orquestra. El qui dirigeix, regeix, governa o comanda**. I tot açò ho entenem perquè vam conèixer i ens van parlar molt del mestre, perquè era un bon professional que va graduar-se al Conservatori de València amb les qualificacions màximes, com bé se'n diu d'ell a la ressenya següent apareguda a les publicacions del Círculo de Torrent:

“También por motivos de salud cesó en la dirección de la banda nuestro paisano don Valentín Puig. Para sustituirlo se contrataron los servicios de don José Medina Ferrer, natural del vecino y querido pueblo de Alacuás.

El señor Medina ha estado muy vinculado a Torrente porque, si bien inició sus primeros estudios musicales, a los ocho años, en la “Sociedad Centro Musical y Socorros Mútuos”, de Alacuás, recibió clases de clarinete de don José Paulino Mora (Monsey) que, como se sabe, ha sido uno de los mejores clarinetes de la región.

Estudió el señor Medina en el Conservatorio de Valencia, con las máximas calificaciones, tanto en solfeo como en armonía, bajo la dirección del cuasi torrentino don Pedro Sosa, así como los de Contrapunto, Fuga y Composición, dirigiendo diversas bandas de la región con notable éxito.

Después de 1940 formó en su pueblo natal, con otros amantes de la música, la Unión Alacuasense Musical, logrando situar a esta agrupación musical en la Sección Especial. Pertenece al Cuerpo de Directores de Bandas de Música Civiles y ha compuesto muchos pasodobles, marchas de procesión, cantos religiosos, zarzuelas - estrenando una en el Teatro Nuevo de Barcelona -, cuatro danzas y un capricho sinfónico. En la actualidad continua dirigiendo la banda de su pueblo.

La labor del señor Medina en la banda del “Círculo” fue esencialmente formativa. No se participa en los Certámenes de la Feria de Julio en Valencia, actuando tan sólo en conciertos contratados en diferentes poblaciones y ofreciendo a los socios diversas audiciones, con ocasión de fiestas sociales, artísticas y literarias.

Así, la música actuó en Benejama, del 6 al 9 de septiembre de 1956, dirigida por el señor Medina. Y el 12 de octubre siguiente, en los locales de la Sociedad, dio un buen concierto, interpretando “Suspiros de España”; “Les Erynnies”, de Massenet (1º, 1º y 2er tiempo); “La Revoltosa” (preludio), de Chapí; “Poeta y Aldeano” (obertura), de Suppè, finalizando con “Lo cant del Valencià”, de Pedro Sosa”.³

I el nostre director no només ho fou de la nostra banda sinó també de la de Benimodo, de la de Paterna, de la d'Aldaia (des de l'any 1944 al 1947) i, com abans hem vist, de la del Círculo Catòlic de Torrent, la qual cosa va ocórrer durant el anys 1957 i 1960.

I el nostre bon professional de la música, a més a més de ser director de banda, també composava.

1. Alabau, Juan “La música en Alaquàs (Antes del 36). *Quaderns d'investigació d'Alaquàs*, 1989 p. 71-103

2. Alabau Juan “La música en Alaquàs después de la Guerra Civil (II). *Quaderns d'investigació d'Alaquàs*, 1989 p. 89-92.

3. Beguer Esteve, Vicente “La Música en Torrent desde 1840 a 1970”.

I ho feu durant tota la seua vida. Dels títols de les seues composicions podem dir que són com breus indicadors del gran amor que tenia per la seua família, pels seus amics i pel seu poble. Va compondre pasdobles, himnes, marxes, obres simfòniques, polques i fins i tot una sarsuela en la qual va posar tot el que tenia, fins i tot els seus diners; els títols de les quals relacionem a continuació:

Pasdobles dedicats

CORAZÓN ALEGRE
EL ROSAL
LUIS
LUIS Y SUSANA
MARÍA DEL CARMEN
MARÍA DEL ROSARIO
MARUJÍN MEDINA
MERCEDES SEGUÍ
PEPITO MEDINA
POMELL DE ROSES
SUSANA
FLORES ALACUASENSES
PACO
CAMPEONES DE TRUC 1946
CAMPEONES DE TRUC 1947

Marxes de processó

A LA VIRGEN DEL OLIVAR
MARCHA EN HONOR DE SANTA CECÍLIA
SAN FRANCISCO

Marxes fúnebres

VIDEBO SALVATORE

Marxes militars

IGNACIO

Himnes

HIMNO DE ALAQUÀS

Polques

MARÍA (POLKA DE TROMPETA)

Obres simfòniques

ENSAYO SINFÓNICO

Sarsueles

EL DUQUE DE MENDOZA

I de nou reprenem el camí iniciat al voltant del músic i del director per apropar-lo una vegada més als diccionaris i a les seues asseveracions, per indicar que amb ell també s'acomplia allò que indicàvem al començament d'aquest capítol: **és aquell que té instint, sensibilitat musical.**

L'instint i la sensibilitat musical del mestre Medina els hem descobert a través dels seus escrits, eixes xicotetes aportacions realitzades en algunes de les publicacions locals com són els Programes de Festes Patronals o les Festes de la Societat Musical, a la qual va pertànyer fins els últims dies de la seua vida. Després d'haver-les llegides, descobrim un home fortament preocupat per la cultura del seu poble, per la cultura musical dels seus jòvens i en definitiva, per la formació integral de tots els éssers humans, eixos músics components de la banda o eixos futurs músics, alumnes de l'escola de música, de la qual també se'n feia càrrec des dels seus inicis, allà pels anys 40. Ningú no era exclòs dels seus desitjos, ni els hòmens ni tan sols les dones.

“Todas las Bellas Artes, como son pintura, escultura, teatro, cine, etc. Engendran en sí a quien las cultiva un grado de cultura muy grande, para mi entender, es la música la que más lo logra por ser la que más hondo cala en nuestro corazón, ella nos hace llorar en nuestros momentos tristes, reír en nuestros momentos alegres y divertirse en todo momento; yo creo que toda persona tiene afición a ella, unos será a la música romántica o clásica, otros a la ópera o zarzuela, los más jóvenes a la rítmica, por ser la que más conocen y toman parte activa en ella, en fin, yo creo que de una forma u otra a todos nos gusta.

Bernabé Sanchis, Paco Tárrega i Francisco Gil Coc mostrant un primer premi del Certamen.

En Alaquàs todos conocéis la labor realizada por nuestra banda de música, que dejando aparte los muchos profesionales que de ella han salido, ha cumplido otra misión muy grande a favor de la cultura, que ha sido daros a conocer muchas obras sinfónicas, al mismo tiempo que amenizar las fiestas y haceros partícipes de la mucha alegría que en sí lleva”⁴.

“Es indudable que la música se introduce en la sensibilidad del corazón de las personas humanas y que los pueblos más sensibles son aquellos en que existe una mayor afición musical.

La música es un factor importante para la educación y su estudio es esencial para el hombre y la mujer.

Hay que pensar que la música no es solamente para gustarla, sino para hacerla e interpretarla. (...)

Pensemos que la música, y más estudiada en la niñez, influye en el proceso educativo de la persona y ayuda mejor a comprender todas las bellas artes. Incluso prepara al hombre para una mayor convivencia en la sociedad. (...)

Nada como la música para que vayan a la par pensamiento y corazón. (...)

Sin bandas de música los pueblos pierden carácter y quizá algo de su sensibilidad colectiva.

La música además de unir a los hombres, les hace comprender mejor todas las bellas artes, y cuanto más se aman éstas, más deprisa avanza la civilización.

El arte musical es el gran marco de oro de una humanidad mejor”⁵.

“En todos los pueblos del universo, se conoce la música, en unos se conoce por sus orquestas, en otros por orfeones, etc., y en nuestra región por sus bandas de música rurales (por afición).

Pues bien, en Alaquàs tenemos y con orgullo una banda de música en la cual la mayoría de sus profesores son chicos jóvenes que, al lado de los veteranos, se están formando magníficamente (...)

Función de una banda de música en un pueblo es dar a conocer muchas obras sinfónicas, zarzuelas, pasodobles, marchas, en fin todo lo que a un pueblo hace feliz y olvidar cosas tristes también, y eso es lo más importante, la cultura que aporta a un pueblo, cultura artística que traspasa nuestras fronteras.

Al llegar este momento no puedo olvidar los muchos jóvenes que de su afición a la música se han labrado un porvenir magnífico llegando a ser unos profesionales excelentes”⁶.

“Esta sociedad se creó con el único fin de incrementar el Arte Musical y Cultural en la Villa de Alaquàs. (...)

Veinticinco años de vida artística son algunos años, y si tenemos en cuenta que a lo largo de los mismos habrán existido, como en todo lo humano, que nunca es perfecto, regulares, malos y mejores tiempos para la sociedad (la mayoría de las veces

ajenos a la labor de la misma), sacaremos la consecuencia de que a través de las distintas etapas, la banda de música ha sabido mantener en alto los valores artísticos y culturales, así como los educativos del pueblo de Alaquàs, con resultados más que convincentes. (...)

A la juventud sólo les aconsejo que estudien, porque así se consiguen metas inesperadas y para mejor ejemplo ahí tiene a los muchos profesionales de Alaquàs que empezaron como vosotros, tomad ejemplo de ellos y seguro que con vuestra afición e inteligencia podéis un día llegar donde ellos están”⁷.

Les darreres paraules del mestre són bastant clarificadores, l'educació i l'estudi són primordials per a arribar a conquerir metes que de vegades són inesperades. I de l'esforç, l'estudi i la dedicació d'un grup d'hòmens i de dones del nostre poble, dirigits pel Mestre, es van aconseguir els premis dels distints certàmens on van acudir i que a continuació els relacionem:

7. Medina Ferrer, José. “Maestro-Director de la banda de música” Unión Alacuasense Musical. Bodas de plata 1950-75.

La Banda de la UMA realitza la volta d'honor per la consecució del primer premi de la primera secció. Diferenciem, entre d'altres, a Francisco Aguilar *Tàpia* amb els plats; a Francisco Ferris *Pipa* amb el bombo; el tio *Perico*; l'abanderat Manuel Forment *Conole*, al Mestre i a Florencio García amb el tabalet.

ANY 1941

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Primer accèssit

ANY 1942

• **CERTAMEN musical de Múrcia**

Primer accèssit de Pasdoble

ANY 1943

• **CERTAMEN NACIONAL**

2n PREMI

ANY 1952

• **CONCURS DE PASDOBLES DE FALLES ORGANITZAT PER CIFESA.**

Obligada: El Palleter (T. Castellanos)

Lliure: Gerona (Lope)

1r PREMI

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (2a SECCIÓ)**

Obligada: En la Alhambra (T. Bretón)

Lliure: Ruy Blas (Mendelshsohn)

3r PREMI

• **CERTAMEN DE BENIFAIÓ**

Obligada: En la Alhambra (T. Bretón)

Lliure: Ruy Blas (Mendelshsohn)

1r PREMI

ANY 1953

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (2a SECCIÓ)**

Obligada: En la Alhambra (T. Bretón)

Lliure: Ruy Blas (Mendelshsohn)

3r PREMI

ANY 1954

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (2a SECCIÓ)**

Obligada: La Gazza Ladra (Rossini)

Lliure: El Cid (Cornelius)

2n PREMI

ANY 1955

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (2a SECCIÓ)**

Obligada: El Barberillo de Lavapies (Barbieri)

Lliure: Preciosa (Weber)

1r PREMI

ANY 1956

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: La Corte de Granada (R. Chapí)

Lliure: Els Girondins (H. Litolff)

3r PREMI

ANY 1957

• **CERTAMEN DE CULLERA**

Obligada: El Trust de los Tenorios (J. Serrano)

Lliure: Estenka Racine (Glazoumovv)

1r PREMI

• **CERTAMEN DE CASTELLÓ**

Obligada: Marcha Burlesca (M. Palau)

Lliure: Estenka Racine (Glazoumovv)

3r PREMI

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: El Cristo de la Vega (R. Villa)

Lliure: Estenka Racine (Glazoumovv)

3r PREMI

ANY 1958

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: Capritx Italià (Tchaikovsky)

Lliure: Danses Guerreres (Borodin)

No es va obtenir cap guardó

ANY 1959

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: Peer Gynt (E. Grieg)

Lliure: 5a Simfonia- 4t temps (Tchaikovsky)

3r PREMI

ANY 1960

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: Mignon (A. Thomas)

Lliure: Els Girondins (H. Litolff)

3r PREMI

ANY 1961

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: Black el Payaso (P. Sorozábal)

Lliure: Els Preludis (F. Listz)

1r PREMI (En aquest mateix any D. José Medina Ferrer va ser guardonat amb el premi de DIRECCIÓ)

ANY 1962

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: El festín de Baltasar (S. Giner)

Lliure: Els Mestres Cantors (R. Wagner)

1r PREMI

Ampliació de l'anterior. Certamen Musical a la Plaça de Bous de València. Primer Premi Secció Primera. Any 1961.

La Banda de la UMA recorrent el recentment inaugurat barri del Carme.

ANY 1963

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (SECCIÓ ESPECIAL)**

Obligada: Marcha Burlesca (M. Palau)

Lliure: L'Aprenent de Bruixot (Paul Dukas)

3r PREMI

ANY 1969

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: Cariolano (Beethoven)

Lliure: Els Girondins (H. Litolff)

No es va obtenir cap guardó

ANY 1974

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: Golondrina de Madrid (Izquierdo)

Lliure: Els Girondins (H. Litolff)

No es va obtenir cap guardó

ANY 1975

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: Der Freischutz (Weber)

Lliure: Las Golondrinas (Usandizaga)

No es va obtenir cap guardó

ANY 1976

• **CERTAMEN DE VALÈNCIA (1a SECCIÓ)**

Obligada: Esbossos del Caucas (I. Ivanov)

Lliure: Els Preludis (F. Listz)

No es va obtenir cap guardó

Celebració de Santa Cecília al carrer del seu nom.

Don José Medina Ferrer va estar al capdavant de la Banda Unión Alacuasense Musical des del 1939 fins al 1977, any en què va caure malalt. Aleshores va ser nomenat Director Honorífic de la Societat Musical d'Alaquàs. No obstant això, mai no deixarà de ser músic, ni director ni **EL MESTRE de la música** d'aquest poble nostre, **Alaquàs**.

Mª JÚLIA MARTÍ CÀNOVES

La UMA toca en el carrer Major, concretament a la porta de l'Ajuntament.

El Mestre també va tindre ocasió de lliurar premis a altres músics d'Alaquàs.

José Medina Ferrer, el Mestre Medina.

Testimonis

Mestre Medina

Joaquín Barberà Cervera

La meua relació amb el Mestre Medina és per dos costats, un és familiar, ja que ell era cosí de ma mare i l'altra era musical. Quan jo vaig començar a estudiar solfa, ell em donava classe de teoria i dictat per a presentar-me al conservatori com a examen lliure. El mestre ens portava amb l'autobús d'Aldaia a València a aquells que ens examinàvem (crec que érem tres sols), estic parlant de l'any 1972. Més tard, quan em varen donar l'instrument (el requint), el Mestre, que havia sigut clarinetista, s'oferí per a donar-me classe tot l'estiu perquè no perdera la marxa de l'estudi, ja que l'escola estava tancada per vacances. Recorde tots els dilluns i dijous agafar el berenar i anar a donar classe a cal Mestre.

Quan vaig entrar a formar part de la banda simfònica (l'any 1974), i abans d'entrar, em feia anar a veure els assaigs sense l'instrument perquè em fixara en el meu paper. Una experiència inoblidable fou el primer Certamen que vaig anar (l'any 1975), hi havia assaig quasi tots els dies i els quinze últims dies, dos cada dia (de vesprada i de nit), no es cansava mai.

Quan vaig començar els estudis d'harmonia, em donà moltes classes, encara que ell deia que l'harmonia que sabia era molt antiga, "la joventut ja sabeu més que jo". Però no era així. Ell sabia molt bé el que era l'harmonia. Fou deixeble d'En Pedro Sosa, l'autor de "Lo cant del valencià". El millor de les seues composicions no era la agradable melodia, eren els contrapunts tan ben fets i, a més a més, molt bonics.

Per als xiquets d'aquella època era "el Mestre Medina", no li diem D. José, ni Pepe, i fins ara

continua sent el Mestre Medina.

Quan més vaig xerrar de música amb ell fou quan es feu major, el varen operar dels ulls i ja no dirigia la banda. Jo anava a estudiar el clarinet al Musical i ell pujava per a escoltar-me i alguna vegada corregir-me, però el que més feia era raonar de música, de les obres que tenia escrites, generalment per a la Banda d'Alaquàs. Fins i tot em va contar que tenia escrita una polca per a trompeta dedicada a sa mare, així com una sarsuela que es deia "El Duque de Mendoza", quasi sempre acabava dient el mateix: "xiquet, el món de la música és molt difícil i poc agraït" "si vols fer alguna cosa en la música has d'estudiar molt i tenir molta sort".

Tenia una gràcia especial, així com una paciència fora del normal per a dirigir a grups amateurs de sarsueles. Recorde que un any vàrem fer una gira de sarsuela en gent d'Alaquàs (el grup del teatret) a Mora de Rubielos, Set Aigües, i Alaquàs així com un Betlem musical.

Escrigué moltes obres musicals dedicades als seus familiars així com per al poble d'Alaquàs: Un pasdoble per a cada fill i nét, l'himne d'Alaquàs, l'himne a Sant Francesc, l'himne del futbol d'Alaquàs "El rosal", un pasdoble dedicat a les xiques d'Alaquàs "Flors Alaquasenses". Escrigué moltes obres que supose que estaran en l'arxiu de la UMA o les tindran els seus hereus.

Per acabar, jo tinc el record d'un home amant de la música i d'Alaquàs, que per dir-ho vulgarment, se li donava bé això de compondre música.

Vicent Aguilar Gabarda

A Don José Medina. Per a mi el mestre Medina ha sigut sempre un referent en moltes coses de la vida personal i professional.

En primer lloc, recordo al mestre Medina com una persona molt senzilla i d'un tracte molt humà. El recordo sempre amb la seva bata quan pintava palmitos en el taller d'Aurelio, al carrer del Teatret. I sempre que el trobaves tenia el somriure a la cara, sense mostrar mai si estava contant o enfadat, la qual cosa crec que és molt important.

Recordo, igualment, el mestre Medina al despatx de casa seva, entrant a mà dreta -el seu amor per la música i pels alumnes feia que casa seva fos una continuïtat del Musical- on envoltat de molts llibres sempre et rebia d'una manera molt afectuosa. I si alguna vegada t'havia de renyar, ja que no sempre havíem estudiat prou, t'ho deia amb un somriure.

Voldria recordar algunes anècdotes personals, per exemple quan anava a fer classe a casa seva anava berenant, i recordo que un dia portava un entrepà de botifarres d'oli, i per poder fer classe me'l vaig guardar a la butxaca del pantaló, amb la taca consegüent, i quan se'n va adonar en lloc de renyar-me li va demanar a la seva dona que em portés un plat. Gran dona, la tia Maria, crec que sense ella no haguéssim tingut a Alaquàs al mestre Medina.

Com a mestre de música, va ser el primer que vaig tenir i avui haig de dir que per a mi els primers mestres són els més importants, ja que són els que et marquen els primers camins. Vist en el temps, tenia les idees molts clares, i sabia el que volia dels seus alumnes i com aconseguir-ho. Realment era

un gran mestre i crec que va realitzar una gran tasca, doncs va crear una gran escola, i el resultat és que molts dels seus alumnes hem format part de les grans orquestres i bandes municipals i militars d'Espanya, no solament com a instrumentistes sinó també com a directors. No recordo ara la data exacta en què es va fer un concert a la Societat i tots els músics eren deixebles d'ell, fins i tot el director.

Voldria dir que varen ser els anys en què la banda Unió Alaquasense Musical va tenir els majors èxits en tots els certàmens en què va participar.

Bernabé Sanchís Sanz

AL MESTRE MEDINA AMB TOT EL RESPECTE I ESTIMA QUE ES MEREIX

“Himnes de glòria i honor
entonem tots a una veu,
a nostra mare de Déu,
la Verge de l’Olivar”

Se’m demana des de l’Excm. Ajuntament d’Alaquàs que escriga unes línies sobre els meus records del mestre Medina, quan fa més de quaranta anys que vaig abandonar el poble on vaig passar la meua infància i la meua joventut fins als vint-i-dos anys. És difícil recordar unes vivències tan llunyanes i que la memòria selectiva va esborrant amb el pas del temps, però no hi ha dubte que el mestre Medina va ser un referent per als qui la vida ens ha conduït pel camí de la música a nivell professional i segueix sent-ho, tant des de l’aspecte musical com des de l’humà. És obvi que en els anys 60, un músic de la talla del senyor José Medina Ferrer era difícil de trobar, màximament quan la seua preparació musical li podria haver deparat destinacions molt més ambiciosos que el que existia en aquell moment a Alaquàs. Com a Director per oposició que va ser del Cos Nacional de Directores de Bandes de Música Civils, va tindre repetides oportunitats d’aspirar a dirigir una Banda Municipal. Però mai no va voler eixir del seu Alaquàs, i beneïta siga l’hora, perquè eixa falta d’ambició personal va propiciar que una generació d’aspirants a músics tinguérem l’oportunitat de beure de la seua saviesa musical i que ens infonguera

una preparació tècnica envejable per aquells temps.

Un no pot recordar el mestre Medina sense cert sabor d’amargor, perquè no comprenia que un músic com la copa d’un pi, haguera de passar-se la vida pintant palmitos per a poder donar de menjar a la família. Esta situació laboral fa bona la frase que diu que “ser músic a Espanya era més difícil que ser Torero a Rússia”, i l’altra, no menys cèlebre, que “els compositors són com els porcs: en vida se’ls tracta com a porcs i quan es moren, s’aprofita tot”.

Em dol en l’ànima que ara tot el meu poble, inclòs l’ajuntament, es recorden d’un home que va formar, pedagògicament parlant, a moltes generacions de músics mentre que en vida els seus contemporanis van dubtar o van posar en dubte la seua capacitat professional. Un exemple més d’allò que anomenem l’esport nacional: l’enveja i en la mesquina societat que va florir en el post-franquisme, i que malgrat tot van existir persones de la humanitat i categoria musical del Mestre. Era una perla en el desert cultural que era el poble d’Alaquàs des de finals de la guerra fins a la mort del protagonista de la guerra més incivil que imaginar-se puga.

Perquè malgrat de la misèria cultural en què es va afonar aquest país, en cada poble de la nostra Comunitat Valenciana teníem una única fuga un poc lúdica i que al mateix temps ens va permetre saber qui va ser Mozart, Beethoven o Chapí. Gràcies a la Societat UNIÓN ALACUASENSE MUSICAL vam poder conèixer l’art de combinar els sons amb el temps, i amb el temps i amb molt de sacrifici, sobretot dels nostres pares i educadors, hui gaudim

d’una professió excel·lent, enriquidora i que fixeu-vos si és bell ser músic que a més que ens paguen, ens aplaudeixen. Pocs professionals poden presumir d’aquesta doble compensació. I tot gràcies al “mestre del poble”, qui sense ser catedràtic en la seua matèria, va saber infondre en tots nosaltres l’amor per la música, perquè gaudírem d’allò tan bell com és interpretar les partitures dels grans compositors, peces que no passen de moda malgrat el pas dels anys i dels segles.

Els meus records de l’Alaquàs des de l’any 50, en què vaig començar a tocar el fiscorn en la Banda del poble, fins al 66, en què me’n vaig anar a Palma de Mallorca, no poden estar complets sense mencionar uns xicotets grans hòmens que em van fer somiar en una vida millor. En primer lloc el meu pare: Vicent el tio *Cristalero* d’Alaquàs, que al seu costat tenia eixa gran dona que va ser ma mare, la tia María, el tio *França*, el tio Paco *el Careto*, el tio *Tomata*, el tio Paco *Pipa*, el tio Voro *Felip*, el tio *Coc*, José María Planells (Marianet)... i com no, el protagonista d’aquests records i la seua família: EL MESTRE MEDINA a qui vaig dedicar aquesta poesia que en una Santa Cecília va ser llegida pel seu autor, Santonja:

Quan es passa per la vida sense deixar cap record,
pot dir-se que en lloc de vida
s’ha viscut en la mort.

El record de Don José Medina Ferrer serà etern per als alaquasers ben nascuts.

Francisco Ferris Gil

Primer he de fer un aclariment, jo no vaig ser alumne del mestre Medina, a mi i als meus germans ens va donar classe el meu pare, Francisco Ferris Peiró i el meu oncle Pepe. Tot el meu contacte amb el mestre Medina va ser a través de la banda de música, ell com a mestre i jo com a músic; i només des d'aquest punt de vista puc donar la meua opinió.

Per a mi el mestre Medina era una gran persona, amb molt bons sentiments. Donava un excel·lent tracte a tots, majors i educands. Sabia molt bé com havia de tractar-nos. Recordeu que transcorrien els anys 50 i acabaven de fusionar-se les dos músiques d'Alaquàs. Cadascú tenia la seua idea política, uns eren els vencedors i altres els vençuts. Tan sols feia uns deu anys que s'havia acabat la guerra civil espanyola i jo mai no vaig veure, dins de la banda de música, cap desavinença; i no tinc cap dubte que un gran mèrit d'aquest fenomen el tenia el Mestre. També era mèrit seu que en el curt espai que vaig estar com a component actiu a la Banda, no hi hagué mai cap baixa de cap músic, ni per descontentament ni per desavinença. I vull destacar aquest punt perquè té molt de mèrit que en aquelles circumstàncies i en una banda d'aficionats no hi haguera cap "deserció". Açò vol dir que era una persona que unia.

En l'aspecte musical o professional, podeu imaginar-vos que per aquell temps el Mestre era per a mi la màxima autoritat musical. Jo no coneixia personalment a ningú que sabera més música que ell. Però hui en dia, des de la perspectiva de músic professional, poc dir que tenia un gran nivell musical. No oblidem que allà per l'any 55 va obtindre

l'ingrés en el Cos de Directors Civils.

En l'aspecte anecdòtic vull ressenyar que en l'any 48, en el concert que la banda de música interpretava per a celebrar el dia de Santa Cecília, jo tenia set anys i, a part de la meua curta edat, l'estatura també era molt curta. Els qui recorden aquella època sabran que en aquest concert els aprenents de músics també participàvem interpretant una lliçó, i eixe any va ser el primer en què jo participava. Recorde quan vaig acabar perquè la gent va començar a aplaudir i a mi ningú no em va dir que quan aplaudien s'havia de saludar, per tant, allí em vaig quedar mirant com la gent ens felicitava. Per a trencar aquella situació el mestre Medina (que estava al meu costat portant-me el compàs) em va agafar per les axiles i va dir: "Com és tan xicotet cal alçar-lo perquè es veja". Jo continuava mirant com m'aplaudien i en eixe punt va i em diu: "Saluda, saluda". Jo no coneixia un altra salutació que la militar, és a dir, alçant la mà fins al cap, i així ho vaig fer. Es poden imaginar el murmurar del públic... Aleshores ell em va dir: "Abaixa el cap". I així ho vaig fer i vam eixir d'aquella situació.

